

Пре него што купите
намештај
НЕ ЗАБОРАВИТЕ да посетите
ФИРМУ
»ШУМАНАЦ«
где ћете добити намештај
Чувене фабрике БОРОТА
ТРГОВИНА НАМЕШТАЈА
Живорада Шуманца — Кр. Милана 1

СРПСКА СЦЕНА

БРОЈ 5

БЕОГРАД, 1 НОВЕМБРА 1942

ГОД. II.

САДРЖИНА:

- Победа речи
- Позориште и музика
- Гете као управник позоришта
- Живот и дело 'Лесинга (I)
- Пред премијеру »Вечитог младожењек
- Премијере, обнове, репризе
- Биографије наших уметника:
Вера Костић
Радивоје Костић
- Величина и робовање глумачког позива:
»Смеј се, бајацо...«
- Позоришни живот у Србији:
Нова Државна позоришта у Србији
- Позоришни живот у старом Београду:
Хиљаду дуката цесарских Мише Анастасијевића
- Позоришне белешке
- Позоришна хроника
- Глосе

ЦЕНА 6 дин.

Г-ђа Наташа Бошковић
примабалерина Балета Српског народног позоришта у Београду
(Фото: «Српска сцена», Београд)

Милан Дитовић:

Бодеца љеги

Сва унутрашња акција у филму, док није добио тон, сводила се, углавном, на гестикулацију и мимику глумаца, дајући филму изглед живе, каткад шарене слике. Могло би се, дакле, рећи да је неми филм претежно припадао илустративној уметности најширих размера, с том разликом од других илустрација што су се фигуре у њему мицале, попут механизованих лутака, што су се људи мрштили и ведрили, смејали и плакали, волели и мрзели, светили и убијали, али у свима тим афектима реч је била мртва. Често, нарочито у драматичним тренуцима, осећало се колико недостатак говора умањује лепоту сцене.

Па, ипак, по мишљењу некојих ондашњих филмолога, за такозвану широку публику неми филм имао је извесне дражи, можда баш зато што се није чуо никакав шум уопште. Тишина у замраченој биоскопској дворани кроз коју је, готово мистично, светлућао рефлекс са платна, уносила је романтична расположења. Свет воли да сањари. Удубен у себе, сваки гледалац могао је лакше да прати покрете глумаца и да, према својој интелигенцији и своме схваташњу, несметано замишља разговоре између њих какве он хоће и који њему годе, а не које му други натурају. Био је сачуван да га чак ни боја глумчева гласа не разочара и не уништи му најслађу илузiju, љубавну или ма које друге врсте. Његово интимно уживање није реметила никаква спољна реакција. За разумевање филма није морао знати ниједан стран језик, нити се замарао читањем писаних дијалога, махом веома лоше преведених. Најзад, и темпо филма био је бржи, а све то, у већини случајева, приносило је успеху филма више, него истинска вредност његова.

Тако је настала упорна борба о престиж између филма, који је био нем, и позоришта у коме је, сасвим супротно, реч главан, основан елемент. Није давно било, да бисмо заборавили све уметничке и материјалне кризе кроз које је пролазило позориште у овој борби, иако на изглед јачи ривал од филма. Ко се још не сећа како се одувек тешко питање репертоара претварало у нерешљив проблем, како су олако пропадали најбоље опремљени комади, како су зврјала језиво празна гледалишта, док се у препуним биоскопима једва дисало! А када се филм преобразио у тонфилм, када му се „одрешио језик“ и пантонимичан начин споразумевања потиснула жива реч, веровало се да је пропаст позоришта неизбежна.

Међутим, догодило се чудо. Ма колико да звучи парадоксално, реч у филму не само што није уништила позориште, већ је припремила терен за победу његову. Без обзира на општу

Није истина, како се обично тврди, да публика кvari уметност; уметник кvari публику и у свим временима, када је уметност пропадала, она је падала кривицом уметника. Публици није потребно ништа друго него снага примања, а она њоме располаже. Она ће стати пред завесу са неодређеним захтевом, кадра за разноврсности. Способна је за најузвишеније, радујући се ономе што је разумно и ваљано, а чим почне да се задовољава слабим, она ће поуздано престати да тражи најбоље, док јој се то пре пружало.

ШИЛЕР

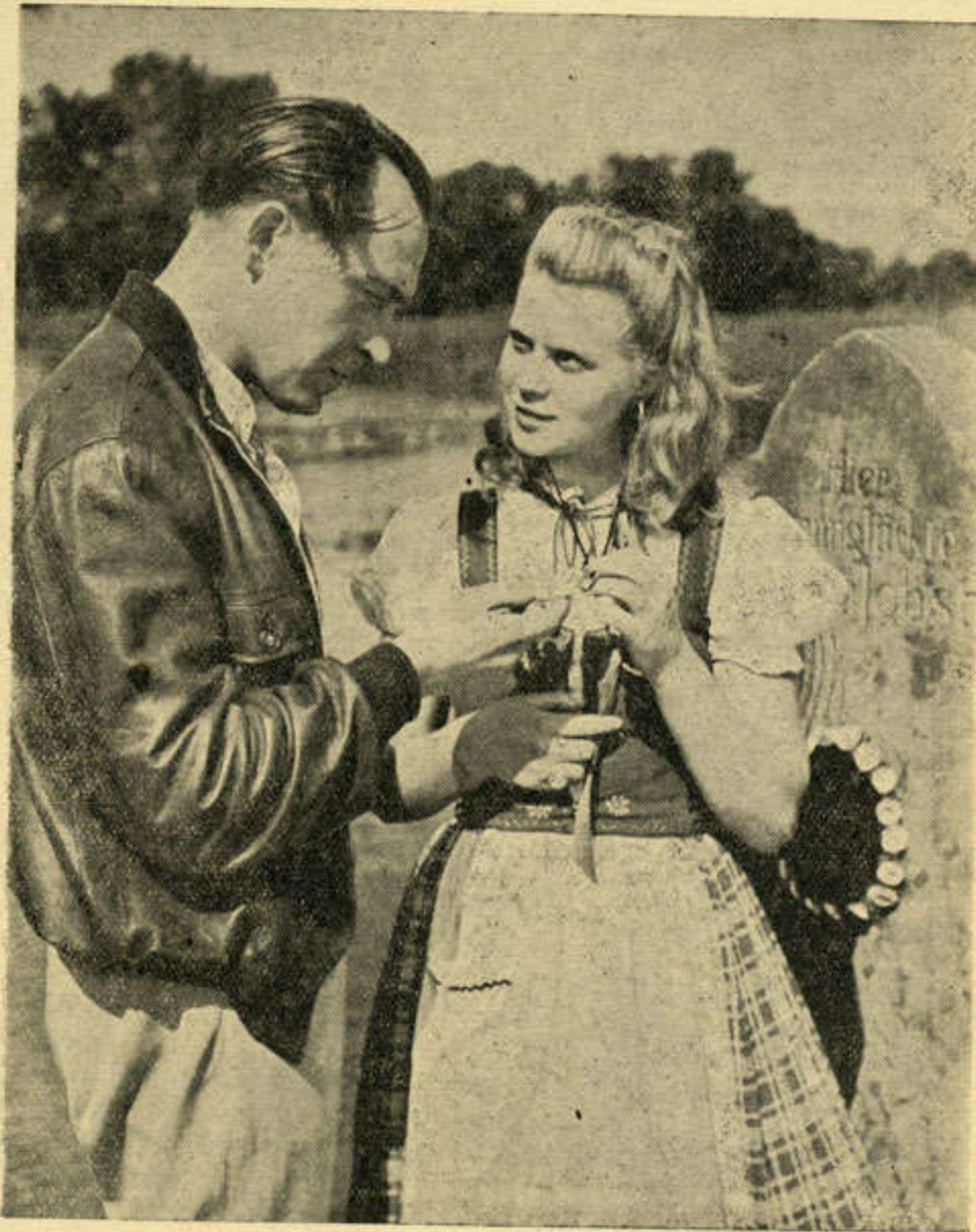
(Из предвора за „Невесту од Месине“)

позоришну конјунктуру, данас филм не претставља више никакву опасност за позориште, нити се може говорити о његову преимућству. Напротив, они се допуњују. Реч их је измирила и зближила. Као у позоришту, на радију, у књизи, у новинама, у обичну говору, уопште у свакој манифестацији људског духа и душе, реч је постала суверена и у филму. Како би и било другчије! Зар гримасе лица и млатање руку, ма и у најсавршенијој форми, могу узбудљивије да прикажу бол, радост, срећу, љубав, мржњу, освету, или ма шта друго? Реч пружа глумцу пун замах и снагу, она га загрева и уздиже. Музика, декор и све остало само су спољна допуна, технички оквир. Тек кроз реч све мисли, све жеље, све алузије, досете, духовитости долазе до тачних разумевања, призори се ефектније развијају, радња бива емотивнија. Уопште, реч изражава стваран, компликован живот, јер је непосреднија и убедљивија од слике и јер је једини прави тумач свих збивања у човеку, психичких и духовних.

Нема сумње да је позориште, коме је филм широм отворио своја врата, нашло у њему врло повољне сценске услове, с обзиром на боље техничке могућности и на већу неограниченост у простору и времену. Многе драме и комедије, класичне и модерне, изводљивије су у филму. Продукција тонфилмских сценарија, у облику позоришних дела, већа је од продукције комада писаних директно за позориште. Јаче од новинске рекламе и критике, тонфилм проноси славу многих изразито позоришних режисера и глумаца какве свет у немом филму није имао прилике да види и чује. Отуда сад у филму најистакнутији претставници театра, као што су, на пример, у Немачкој Емил Јанингс, Вернер Краус, Паул Вегенер, Хајрих Георге, Ото Гебир, Паул Хартман, Карл Дил и толики други. Популарни Тео Линген није само изврстан тонфилмски комичар, већ и писац особито успеле комедије „Јохан“, коју сам режира и у којој игра своју ненадмашну улогу слуге у ливреји. А чувени Густаф Гриндгенс такођер врши двоструку функцију глумца и режисера. Док га посетиоци биоскопа с одушевљењем гледају као Фридемана Баха у тонфилму истог имена, дивећи се лепоти његове глуме, дотле он у берлинском Државном позоришту с истом уметничком интуицијом остварује нову, сјајну инсценацију Гетеова „Фауста“, играјући и сам Мефистофелеса.

Све ово јасно утврђује победу позоришта, а то значи победу речи. Филм није више само мртва илустративна уметност. Реч му је удахнула душу, улила живот. Помоћу речи и он се, као позориште, уздигао у синтетичну уметност, сакупивши у себе све битне уметничке елементе: дикцију, гест, миму, тон, музику, сликарство, вајарство, декор, осветљење, архитектуру, технику, уопште све што доноси савршенство визије. Иако потпуно различни у свом унутрашњем склопу, али повезани и удружен речју, позориште, филм и радио су, поред редовне службе забави и разоноди, у исти мах и огромно пропагандно средство, нарочито у данашњем немиру нерава и сукобу разних

идеологија. Та моћна, неодољиво сугестивна, та блистава, божанска реч, како је назива велики Гете, учинила је да се позориште, филм и радио, уствари три супарника, нађу на једном заједничком послу и постану толико значајни, толико неопходни за социјално формирање народних маса, отварајући нове духовне видике и решавајући сваковрсне културне проблеме. У томе су највећа заслуга и највиша вредност победе речи.

Сцена из филма „Златни град“ [по драми „Гигант“ од Рихарда Билингера од кога ће се, у току ове сезоне, на нашој позорници приказати једно

од његових дела: „Мелузина“ или „На пучини“]

На сцени су: Кристина Зедербаум (Ана) и Паул Клингер (Кристијан).

(Фото „Српска сцена“, Београд)

Позориште и музика

Између позоришта и других облика који се појављују у културну животу долази стално до многих додирних тачака. Позориште обухвата и све друге уметности. Оно им даје у свом оквиру смисао, и Рихард Вагнер није случајно сковао појам о „целокупности уметничког дела“, који значи уједињење свих уметности у оквиру позорнице.

Али нарочито су одувек биле уске везе између позоришта и музике. Не треба да се помиња само на потпуно уједињење позоришта и музике у облику опере. Довољно је најпре да се расмотре све могућности које произлазе из дејства позоришта и музике једно уз друго. Драма произлази из речи. Али ова реч добија нарочито дејство када је повезана са музиком, када је њено дејство наглашено музиком и њоме понесено. Стога драма ни у ком случају не одбацује музiku — она се на многе начине с њом преплиће. То се већ показује у кратким музичким акцентима помоћу фанфара или томе слично, који су уврстани у ток једног комада. Често зазвучи иза сцене музика која својим звуцима треба да извесне чињенице прикаже јаснијим. Најјачи облик музичког залагања у драми јесте онда

када се комад отвара помоћу увертире или потпомогне музиком између чинова. Најпознатији пример за такву драмску увертиру је увертира за Гетеову Егмонтад Лудвига ван Бетовена. Као најпознатија музика између чинова може се сматрати свита Пер-Гинт од Грига. У оба случаја, који се могу до воле и многим даљим примерима употребити, музичи је задатак да радњу изваја у њену дубљем значењу и да њену штимунгу пружи нарочит израз. Дакле, није ни најмање тачно да музика представља неко страно тело у драми.

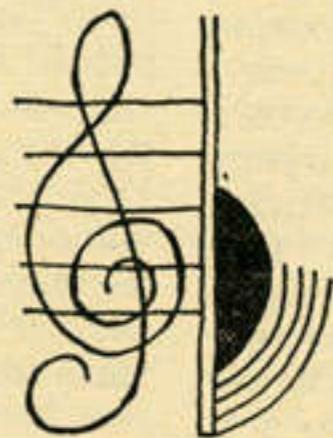
Диспозиција позоришта ствара стално услове за ово залагање музике. Оно је у многим случајевима већ тиме условљено што иста зграда, као код нас у Београду, служи драми и опери у исти мањи. Али и чисто драмско позориште располаже оркестарским простором. То је потреба позоришта и његово смештање је важан уметнички део у градњи позоришта. Ретко се размишља да се овим оркестарским простором размак између позорнице и публике још више повећава, да настаје празнина коју глумац мора увек да премости, без обзира да ли је оркестарски простор испуњен или не.

Веза између позорнице и музике постоји у низу разних облика. Налазимо је у балету, у коме музика игра претежну улогу, у комадима с певањем, у оперети и опери. Свуда овде има музика јак драматургиски значај за ток радње. Баш код разних облика музичке драме не сме се заборавити на хор који је самостална музичка творевина на позорници или иза позорнице. Разноликост облика у којима наступа музичка драма показује колико је снажан и обilan утицај музике на позорницу. Треба само да помислимо на разна стилска схватања у опери, да бисмо о томе стекли прави појам.

Оркестар и позорница морaju у сваком случају да стоје у уској вези. То је задатак диригента. Он сачињава везу између глумца, играча или певача с оркестром. У његовој личности ствара се претстава

о хармонији између речи и музике.

Позорница би без музике изгубила много од своје чаре. То ни у ком случају не значи да драма има неко подређеније значење. У њој се најјаче отетотворава идеја уметничког дела. Али штимунг који из њега произлази може се приливом музике знатно појачати. Када музика зазвучи, ми смо одмах спутани извесним утиском и постаје нам лакше да се одвојимо од спољашњег света и удобимо у свет позорнице. Тако музика одлучно потпомаже да се илузија у посетиоцима позоришта продуби и да их уживи потпуно у свет глумца на даскама позорнице. Срећни смо због заједнице која је успостављена између позоришта и музике и која нам, у својим разним облицима, стално пружа нове уметничке доживљаје.

ГЕТЕ КАО УПРАВНИК ПОЗОРИШТА

Г. др. Валтер Кунце, угледни позоришни стручњак из Минхена, одржао је 29. ов. м. у београдском Немачком институту предавање о „Гетеу као позоришном управнику“. На молбу „Српске сцене“, г. др. Кунце био је љубазан да за њене читаоце уступи овај извод из свог успелог и занимљивог предавања.

Карolina Јагеман, од 1797 до 1828 година слављена певачица и глумица у Херцешком дворском позоришту у Вајмару, каже у својим „Успоменама“ да би управник позоришта Гете, свакако, био сматран за „реформатора сцене“, да је њему, за време његове делатности као управника вајмарског Дворског позоришта (1791—1817), стајао на располагању „толико богат материјал као Ифланду и касније Брилу“. Ово карактеристично мишљење је особито погодно да објасни разумевање Гетеа као управника позоришта.

Нарочито у годинама после 1802 Карolina Јагеман хвали Гетеову склоност према „лепој сценској слици“. Већ у толико скромном вајмарском оквиру ствара Гете нешто изврсно. Његово „живописно око“ гледа на хармоничне боје у сценској слици, а живим и духовитим покретима фигура уме да појача целокупно сценско дејство. У томе погледу Каролина Јагеман слави Гетеово иначе толико нападано инсценирање „Ромеа и Јулије“ 1812 године. Она оштроумно објашњава да је Гете позорницу и костиме умочио у праву италијанску боју радости, па и у приказивању успео да расплам-

ти јужњачки жар; са дубоким супротностима пада завршни чин преко целине.

Ова снага управника позоришта Гетеа, коју Карolina Јагеман толико убедљivo излаже, није досада још довољно оцењена, иако Јагеманова није прва и једина која признаје нову и видну обдареност Гетеову. Карл Аугуст Бетигер, као критичар „Журнала за луксуз и моду“, пружа нам такођер у годинама око 1800 критичку слику о Гетеовим напорима да створи уметничку сценску слику, а исто тако и стилски сценски костим. Бетигер, класичан филолог, јако обдарен за историју уметности и археологију, располаже тачним познавањем тадашњих односа у немачким позориштима. Већ у фебруару 1797 године, приликом извођења опере „Телемах“ од Хоффмајстера, спомиње Бетигер који је исцрпно студирање антике потребно декоративним уметностима у вајмарском позоришту. Приликом извођења опере „Палмира“ од Салијерија, у марту 1799, Бетигер налази такођер да су декорације и костими израђени са много укуса према античким узорима. Усто је све у оквиру вајмарских средстава, просто и у складу са целокупном slikom;

ништа се не истиче особитим блеском. У Глуковој „Ифигенији на Тауриди“, која је приказана у децембру 1800 године, види Бетигер у хору фурија које гоне Ореста потпуно нов и пун изненађења „табло“. Костими фурија су потпуно у духу старине, израђени према сликама на античким вазама.

Критичар Штефан Шице, у „Новинама за елегантан свет“, даје у септембру 1808 исцрпан извештај о својствима вајмарског приказивачког стила. При том спомиње преимућства сценске слике и тврди да Гетеов принцип о символичном уређењу сценске слике није постао услед ограничености простора, већ као принцип уопште, с обзиром на лица и глумце. Све је у Вајмару тако уређено да се у маломе има слика о великоме; не о великому, већ о стварноме. На тај начин фантазија гледалаца задржи свој простор радње. Народне групе појављују се обично мајсторски, свеже, наметљиве и живе. Њихов однос према простору даје најбољу варку, а не гомила, неред, гужва. Ко стварно и збиљски захтева рат, војску, вреву, логор, дворце и планине, овде ће бити обманут. На вајмарској позорници не драже се чула. Идеја и дух су главна ствар уметности.

Целокупност уметничког дела једног озбиљна извођења, које се досада мањом распадају у појединости, Гете нам је, унутрашњом и спољашњом хармонијом, поново дао у савршеној јединству. Уред те позоришне целокупности уметничког дела је сценска слика за Гетеа нешто мирно, сликовито. Он и овде, као и у сви-

ма својим уметничким схватањима, полази од ликовне уметности. Уметничко руководење декорацијама и приказивањем је за немачко позориште једино тековина Гетеа. Глумци су средство да се дух драмског дела саопшти кроз уметност

Јохан Волфганг Гете

(Фото: „Српска сцена“, Београд)

речи. Не тражи се живо кретање глумаца, радије статуарно држање једно уз друго. На пробама Гете са логичном јасноћом рашиљају простор на позорници за своје претстављаче, да би затим, декорацијом и приказивањем, дао затворен утисак затворене форме.

Увијавни стручњаци каснијих генерација, као Клингеман, Имерман и Брил, прилагодили су се Гетеовој тековини у позоришту и успешно су је заступали. Неупоредљива хармонија извођења, дубоко схватање песничког дела и сузбијање раније толико наглашене театralике у мимици и гесту налазе се у њиховим творевинама, али без статуарне једностранице код Гетеа.

ЖИВОТ И ДЕЛО *Лесинга*

Како што је „Српска сцена“ у више махова до сада објавила, у нашем позоришту велико се спрема „Мина фон Барнхелм“, комедија од Готхолда Ефраима Лесинга. Да бисмо своје читаоце ближе упознали са Лесингом, једном од најзначајнијих личности немачке драматике, „Српска сцена“ ће у неколико наставака донети портрете личности и кратак преглед дела великог немачког драматичара.

1. МЛАДОСТ. ПРВИ ПОКУШАЈИ ПЕРА

Готхолд Ефраим Лесинг, „остроумни и премудри Лесинг“, као што га зове наш Доситеј, рођен је у Каменцу, 22. јануара 1729. године. И његов отац, пастор, и његов деда бавили су се филозофским и теолошким студијама. Једна студија његова деде Теофила зове се »*De tolerantia religionum*« (О сношљивости религија); Теофилов унук (друго дете у браку) постаје славан борац за верску и човечанску сношљивост.

Лесинг је, вели Риман*, и садржајно први немачки класичар, Клопшток је то само формално. Поред тога, он је и борац за слободу људске мисли, као многи просвећени духови и његова времена; то је наследно у његовој крви.

У Кнежевској школи у Ст. Афри учи Лесинг недељно 15 часова латински, 25 верске предмете. Приватно проучава и античке песнике: Теофраста, Плаута, Теренција и анакреонтичаре. Истиче се између својих другова које не трпи; зове их »недотупавним«. Против њих ће управити своје прве сатиричне стрелице. Ректор Грабнер сматра младог незадовољника »ждрепцем коме је потребна двострука порција зоби«.

Не завршивши школу, Лесинг, у својој шеснаестој години, одлази у

Лајпциг на теолошке науке, али га и гу више занимају стари свет и архивске студије. Чита, као и Пушкин, духовни отац нове руске књижевности, све, без избора и незаситно; али већ осећа да није образован онај човек који је књишки учен.

У ово време почиње његов боемски живот и расту жеље за друштвом и другарством. У осамнаестој години даје своје прве књижевне написе.

Занимљиво је да Лесинг почиње своју позоришну каријеру превођењем француских драмских песника (»Ханибел« од Марибоа). Доцније, особито у »Хамбуршкој драматургији«, даје поразну критику тадашње француске драматике и француског духа уопште који је за њега »непоправимо сујетан«. У томе времену има једину амбицију да постане комедиограф, »немачки Молијер«.

Прва његова комедија зове се »Дамон или право пријатељство«. Ову ведру актовку превео је на српски, као што је познато, Доситеј. Први већи позоришни успех, међутим, имаће Лесинг са »Младим научни-

*) Главни подаци у овом чланку узети су из монографије о Лесингу од д-ра Роберта Римана (Готх. Ефр. Лесинг. Биографије песника, књига 15. Рекламова Универзална библиотека, св. 5225.)

Лесинг

(Фото: „Српска сцена“, Београд)

ком« који је писан под утицајем античких мотива, а игран први пут 1748 године. Одмах га бележе као »сунце националне сцене која настаје«.

Његов први позоришни успех оточиће његове конзервативне родитеље, особито оца му, пастора. У Каменцу се проносе вести да млади писац троши своје дане с разним комедијантима. Одиста, Лесинг се у то време много дружи с глумцима, живи скоро необузданим животом, иако нема никаквих редовних прихода. Уосталом, кроз цео живот бориће се с финансиским тешкоћа-

ма. Живот у позоришној атмосфери, нека врста трајне заљубљености у позориште, донеће Лесингу много брига, али и много славе, а његовим противницима његових теолошких схватања и његове упорне борбе за верску сношљивост, послужиће као доказ његовог »лака карактера« и незнатах моралних осећања. Скоро пред сам кончац свога релативно кратка, али бурна и жестока живота, Лесинг ће доживети да му један од његових главних противника, Геце, каже: »Зар се треба чудити човеку

(који се у недостатку стварних доказа за служки сликама и игром речи), кад је баш он онај писац који је с толико апликација студирао позориште у свима временима, и баш он онај који је написао дебелу драматургију и толико комедија и трагедија!« Геце је по занимању пастор и чувен црквени беседник свога времена. На његову јетку примедбу, Лесинг одговара да би Молијер и Шекспир постали, бесумње, изврсни беседници, да су отишли на амвон, место у позориште. И додаје самоуверено: Ако његов стил има сјаја, то је отуд што проистиче из истине.

Тако се Лесингу светила предодређена позоришна судбина. Кад је, 15. фебруара 1781, умро, физички и духовно страшно измучен, многи грађани нису смели да присуствују његову спроводу, да се не би компромитовали; други су затварали прозоре на кућама поред којих су носили мртвог песника и сасвим озбиљно тврдили да су видели како га је «сам ћаво однео».

Занимљива је чињеница да Лесингови родитељи непрестано стрепе што им син пише комедије. «То ће га или упропастити, или направити католиком», жале се они својим пријатељима. Лесинг ће, међутим, као Фете, умрети као слободан и независан дух.

Па, ипак, иако наоко верски индиферентан, бави се теологијом и теолошким проблемима од своје ране младости. О многим теолошким принципима расправља у својим делима (младићко дело «Слободан дух», на завршетку књижевне каријере «Натан мудрик»).

Поменули смо да је Лесинг на почетку своје драматске делатности под јаким утицајем француске трагедије. Риман вели да је резултат овога утицаја декламаторски патос који разводњава сваки монолог. Тек доцније, кад се потпуно ослободи

utiцаја, Лесинг ће постати чувен са своје сажетости и краткоће.

2. СПИСИ О ПОЗОРИШТУ

1750 Лесинг је тек ушао у 22 годину живота и већ даје »Прилоге за историју и постанак позоришта«, део »прелазна стадија«, као што бележе његови историчари. Овде има неколико радова о мимици и декламацији, инсценацији и костимирању. Нарочито је значајан прилог о животу и комедијама Плаутовим (чије »Менехме« сад спрема наше Позориште); то је покушај да се римске комедије доведу у везу с комедијама Лесингова времена. Ту је и борба за ослобођење од француског драматског утицаја коме супротставља позоришта других нација, па и немачко Готшедова стила (»непорециве су Готшедове заслуге за немачку сцену«). Оно што је изузетно важно у овим Лесинговим проучавањима Плаутових комедија, бесумње је наглашавање карактеристика и морална смера у комедији; досадашња »правила« у духу Аристотеловом сматра »мање важним«.

Један непријатан спор с Волтером, »краљевским коморником« Фридриха Великог, дефинитивно ће ослободити Лесинга француског драматског утицаја. И на корист његова будућег духовног развића и слободна књижевно-критичног става.

Ускоро, као резултати нагле интелектуалне зрелости и духовне самосталности, наслућују се код Лесинга први изрази једног рационалистична критерија. Напада Русовљеве дорме о деморализаторском утицају културе, критикује Клопштокову »Месијаду« (и преводи њена прва поглавља на латински!), устаје против мистичне преваге у пијетистичној поезији, али и брани песнике и начин њихова слободнијег живота, као некад Хорације. Даје већ и прве позоришне теорије, у вези са »Позоришном библиоте-

Једна сцена из Лесингове »Мине фон Барнхелм«

(приликом гостовања Хамбуршког државног позоришта у Београду): Г-ђа Еми Перси као Франциска (стоји) и г-ђа Марија Вимер као Мина (сади)

(Фото: Роглић, Београд)

ком« коју покреће у Берлину и води пуне четири године, од 1754 до 58.

Свуде овде осећа се веома опасан противник кога не треба изазивати. Прве резултате своје окретне полемичне природе даје у низу приказа неких позоришних комада и у низу напада на француску драматику. Тако ће тврдити за шпанског

драмског писца Монтчијана, поводом приказа његове »Виргиније«, да је »на француски начин правilan, али хладан«. А уз изводе из дела »Глумац« од Ремона Сент Албена рећи ће да их сматра »фразерским описима душевних расположења« (у пасусима о мимици). У многоbroјним примедбама говори о »експресивним (изражајним) покретима«, о телесним обележјима афеката и о њихову дејству на публику (то су, вељи, »ствари које се могу научити«). Уз илустрацију Енгелових »Идеја о мимици« даје неколико основних правила глуме. Затим излаже Дидровљева »Расматрања о позоришним претставама старијих« и бележи да су они »декламације својих драма записивали у ноте«. Најзад преводи »Историју италијанске драме« од Лодовика Ракибонија, као и извесне пасусе из наштампаних италијанских комедија да би немачкој комедиографији дао потстрека и нових мотива.

Све су то, углавном, несамостални радови. Тек кад почне да говори о античкој драматици, Лесинг је на своме тлу, и потпуно. Овде иссрпно пише о трагичару Сенеки, настављајући овим радом ранији рад о комедиографију Плауту.

Онда ће доћи расправа о врстама (родовима) комедије. То су већ зачеци »Хамбуршке драматургије«.

(Наставак у наредној свесци)

Пред премијеру „Вечитог младожења“

Приближује се »Вечити младожења« као премијера. Декор се ради... Костими се шију... Глумци су увек спремни и чекају! Али се оба у велику зграду код Споменика, затим музика Христићева која скроз проткива комад, узели су нам доста времена. »Вечити младожења« ће бити мелодрама у пуну смислу речи, са целим оркестром и бинском музиком, те пре личи на неку оперску претставу, но на »комад са песмом и свирком«. Могао је бити упрошћеније приказан, као пре десетак година, и да опет буде добро, са мање труда. Али зар не треба тежити увек нечим новом, можда и пријатнијем за данашња времена? А уложено је заиста многе труда, воље, стрпљења, љубави и... новаца да се ова претстава достојно изведе.

Г-ђа Мира Јевтић
игра улогу Луле у комаду
»Вечити младожења«
(Фото: „Српска сцена“, Београд)

де. И глумци, и балет, и хор, и статисти, а са њима и сценограф, сликарка, драматизатор, сценарист, шаптач, декоратори, редитељ и Управа, сви су дали све што је у њиховој моћи.

Дирљива је судбина породице Кирић, првенствено Шамикина, исто као и Луле Соколовић. Али у роману има и много ведрих момената, те их је и драматизација Александра Илића, а поготову режија, морала нарочито да подвуче, да не би комад био претерано тужан, иако сам писац вели: »Ти старински Србији и младе србљинске кћери умирани су од љубави...« Тако у комаду има свега, и глуме, и песме, и игре, и музике, и... суза. Публика ће имати много уметничких утисака да понесе са собом. Једни ће, можда,

Г. Мирко Милишављевић
игра у алтернацији улогу Шамике у
»Вечитом младожења«
(Фото: „Српска сцена“, Београд)

Г. Јован Гећ
игра улогу Полачека у комаду
»Вечити младожења«
(Фото: „Српска сцена“, Београд)

остати највише под импресијом Шамикине судбине, Шамике кога креира као гост Бранко Јовановић, члан Уметничког позоришта, у алтернацији са чланом наше куће Мирком Милишављевићем, сваки на свој начин, а то ће, вероватно, бити веома интересантно. Други ће у публици, можда, бити највише дирнути Лулином смрћу. У улози Луле први пут се приказује нашој публици г-ђа Мира Јевтић, бивша чланица Народног позоришта у Сарајеву. Њена дирљива судбина, као и Катице, сестре Шамикине, најбоље илуструју како се некад лако одрицало живота због промашене љубави. Г-џа Дивна Радић креира улогу Катице, а певаће нам и лепе песме. Софра Кирић, као отац, бољи је у драматизацији и у креацији г. Франа Новаковића, но у роману, исто тако и Лулина мајка коју интерпретира г-ђа Тода Арсеновић, ма да су и у комаду остали кривци за несрећу своје

деце, јер им нису дали да узму нога кога воле... Можда је Софрина кривица што му, поред Шамике, Катице и остале деце, пропада и син Пера, кога игра Милорад Душановић, те он постаје коцкар, пижаница и — окоубица. А Пера је, ипак, све најбоље хтео... Софру, иначе, сви воле и цене. Имао је и пару, и ауторитета, и свега другог, само не личне радости са децом. Његово најомиљеније дете, Шамика, не уме да се ожени, и Софра ће умрети без даљег потомства... Софрини пријатељи Чамча и Кречар већ су срећнији у животу. И веселији. Њих тројица су нераздвојни старци. Чамча је нарочито симпатичан весељак који измишља свакојаке досетке и шале. Тако ће г. Мића Васић, који игра ту улогу, довести и гајдаша и маске, а играће се и велика мазурка коју је г-ђа Кирсанова поставила са пуно полета. Доћи ће младе де-

Г. Михаило Васић
игра улогу Чамче у комаду
»Вечити младожења«
(Фото: „Српска сцена“, Београд)

ДАМСК!

Посетите новоотворену **Крзнарску радњу** где ће Вам стручни рад пружити гаранцију и савршено солидност.

Бивши мајстор фирмe Кукулидес и Сакеларидес

КРЗНАР Миленко Мирић Чика Љубина бр. 14 и 16
у пасажу.

КУПУЈЕМ и ПРОДАЈЕМ

СВЕ КУЋЕВНЕ СТВАРИ
АНТИКВИТЕТЕ
ЗАЛОЖНИЦЕ

Плаћам добро. — На позив долазим

Трговина антиквитета и намештаја

А. Глишић Доситејева — 51 спрат
преко пута Нар. Позоришта

ТЕЛ. 20-347 "ДАМАСК"
Кондине 26 vis-a-vis "Политике"

Купујемо само оригинал персијске тапиџе и подеране.

ТАШНЕ

КОФЕРЕ и
РУКАВИЦЕ

"УКУС"

Кн. Љубице — 11

Прима поруџбине и оправке.

КУПУЈЕМО: сервизе, порцелан,
античке и уметничке
ствари. На позив до-
лавимо.

Трговина антиквитета Кн. Михайлова—39 тел. 24-818

Фото-Студио „Липар“
Најновији наш снимак
члана Нар. позоришта
Миливоја Поповића-Мавида

АКО ЖЕЛИТЕ

имати успешу фотографију
посетите

ФОТО-Студио „Липар“
Кн. Михайлова — 52

где ћете разгледати албуме
наших радова

МОДЕРНО РУБЉЕ ДАРА

Даринка Велисављевић

Кнез Михаилова ул. — 19 пасаж

Прима на израду мушки, женско и креветско рубље.

— ВАЖНО ЗА ДАМЕ —

ИЗРАДА СВИХ ВРСТА ВЕЗОВА ЗА ДАМСКЕ ХАЉИНЕ

АЖУР

ПЛИСЕ

Р.МАТИЋ

Кн. МИХАЈЛОВА 17

СОЛИДНОСТ

је основа нашег рада, она је наша најбоља реклами и зато, без нарочите БАРНУМСКЕ реклами, свакодневно **купујемо и про-дајемо:** све врсте намештаја као: комплетне трпезарије, спаваће собе и станове, ћилиме, шепихе, шиваће и писаће машине, заложнице банака, стари накит, прстене и ланчева. Увек најбоље плаћамо. Тел. 27-279

Трговина Антиквитета, Кн. Павла 53

ШТАМВИЉЕ
ПЕЧАТЕ
ДАТУМАРЕ
НУМЕРАТОРЕ
НАТПИС.ПЛОЧЕ
КЉЕШТА ЗА
ПЛОМБИРАЊЕ
СУВЕ ЖИГОВЕ
КАЛУПЕ

ЗНАЧКЕ
МОНОГРАМЕ
КЛИНЦЕ
ЗА ЗАСТАВЕ
ШАБЛОНЕ
РАЗНА СЛОВА
ЕТИКЕТЕ
КЛИШЕА
ШТАНЦНЕ

БЕОГРАД, КНЕЗ МИХАЈЛОВА 15

КУПУЈЕМ СВАКОВРСНИ НАМЕШТАЈ

кућни и канцелариски, постељину, текстиле, писаће машине, шиваће машине, радио апарате, фото апарате, касе, клавире, старо злато, златан накит, брилијанте.

Апсолутно све купује и најбоље ће Вам платити

Фирма **МИЛОШЕВИЋ** Југ Богданова — 15
Филијала Поп-Лукина 19

САЛОН

КРЗНА

Има леп избор крзна
прима поруџбине
врши оправке
и фазонира по
журналу уз
повољне
цене!

ЂОРЂЕ СТАНИШИЋ

Теразије бр. 24/1 спр.

Када имаше кијавицу

осећате "зебњу" или "почи-
њете да кашљате, тада је
крајње време да узмете
АСПИРИН.

ASPIRIN
у сваку кућу!

Оглас рег. С. Бр. 3148 од 31 марта 1942.

Кад патиште од

узмиште
FLORIN

Добијај се у апотекама, парфумеријама и
колоњијалним радњама.
Девој: БЕОГРАД — БОСАНСКА 60.
Одобрен С.Бр. 1572/41.

Датум	Репертоар
26	Живела Балет у два чина од Адама Дивертисман
27	Улични свирачи Комад у три чина
28	Тоска Музичка драма у три чина
29	Бидо Слика из сеоског живота
30	Верна сенка Комад у три чина
31	Ијебирачица Комедија у три чина
1	Пајаци Опера од Леонкавала Кавалерија Рустикана Опера у једном чину

НАКИТ
купује
ТРГОВИНА НАКИТА
ХАРТВИГОВА 14 ТЕЛ. 25-116

M.G.S. ПРОИЗВОДИ: ЕЛЕКТР. РЕШОИ, ПЕЋИ, ЛУСТЕРИ И
ЛАМПЕ стилске. лампе савијајуће у сваком положају
за писаће и цртаће столове, Кд. Милана бб

КУПУЈЕМО: **тепихе**, стилски намештај, уметничке слике, фигуре, кристал,
порцелан и све остале предмете од вредности.
На позив долазимо „НОВА ВИТРИНА“ Франкопанова—34. Тел. 27-961.

Атеље

МИДЕРА и ПРСЛУКА
»Graziosa«

Највећи избор у материјалу.

Књ. Љубице — 8

Тел. 28-228

КРЗНО ГОТОВЕ БУНДЕ

добићете најефтиније код

Симе Божића
крзнара

Престолонасл. Трг (Теразије) — бр. 35
тел. 29-062

„ПОСЕД“ ЗАВОД ЗА КУПОПРОДАЈУ
НЕПОКРЕТНИХ ИМАЊА

Поенкареова 32/1. лево
Тел. 27-491.

Располаже великим
бројем разноврсних и-
мања како у Београду
тако и у унутрашњости.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ

У БЕОГРАДУ

У среду, 4 новембра 1942. године

Тоска

Музичка драма у три чина

По Сардуовој драми написали Л. Илика и Ђ. Ђакоза

Музiku написао Ђ. Пучини. Превео Милан Димовић

Редитељ Никола Цвејић-Владин

Диригент Освальд Бухолц, к. г.

ЛИЦА

Флорија Тоска, славна певачица .	Олга Ољдекоп
Марио Каварадоси, сликар .	Слободан Малбашки
Барон Скарпија, шеф полиције .	Павле Холодков
Чезаре Анђелоти, политички кризац	Александар Трифуновић
Црквењак .	Кирил Дијевски
Сполета) полициски .	Ђирил Братуш
Шарове) агенти .	Andreja Барањиков
Тамничар .	Миливоје Ивановић
Један пастир .	Бранка Ђорђевић
Кардинал, државни прокуратор Роберт, пандур у суду, је- дан писар, један официр, један наредник, војници, жбири, госпође, господа, грађани, народ итд.	

Догађа се у Риму, јуна 1800.

Технички радови и декор Миомира Денића

Савве из радио ице Матић, Кн. Михајлова 17/1 и Теразије 28.

ПЕРСИСКЕ ТЕПИХЕ

КУПУЈЕМ и ПРОДАЈЕМ
уз добре и солидне цене.
Трговина ЧАНДАК Кн. Љубице 4. Усл. тел. 20810

У атељеу „СЛАВИЈА“ (пређе „ФОТО-ПЛАСТИКА“)
МИТРОВИЋКА снима са познавањем анатомског

ТРАЖИТЕ НАЈБО-
ЉЕ СРЕДСТВО
ЗА НЕГУ ЗУБА

КУШАКОВИЋА КАЛОДОНТ

ПАРО-ВАЛЕТ

ХЕМИЈСКИ ЧИСТИ И ВОЈИ
ОДЕЛА, ХАЉИНЕ, И ДРУГО

Бријанова - 5

„БРИЛИЈАНТ“ КУПУЈЕ

и плаћа највише злато ново и старо,
зубе, прстење, ланце, сатове, брошеве,
минђуше, дијаманте крупније,
брилијанте све величине, купује

„БРИЛИЈАНТ“ Трговина старог алатног
накита и драгог камења
И. Митровића, Ђорђа Вашингтона 6, Бајлон. пијаци.
Тел. 28-706

НАМЕШТАЈ

Посетите велико стовариште
СОБНОГ и КУХИЊСКОГ НАМЕШТАЈА

Саве Г. Стојковића

у Београду Кр. Александра 70

СВЕ КУПУЈЕМО

што имате да продате.
Плаћамо највише. На по-
зив долазимо. МЕРКУР,
Зелени Венац — 10.

Телефон 28-021

ЈОВАН ФРАЈТ-БЕОГРАД

СВЕ МУЗИКАЛИЈЕ (НОТЕ)
И МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ

Франкопанова ул. бр. 5. Тел. 21-493

„ПЛАНЕТА“

Трговина старица,
антиквитета и старог
накита.
Призренска ул. — 13

Купује и продаје стари златан накит, прстене, ланчеве, разне сатове, златне гране, минђуше, брошеве, брилијанте, дијаманте, златне зубе, заложнице банака на исте предмете и све сребрне предмете. Плаћа најбоље по највишим дневним ценама.

SERBISCHES NATIONALTHEATER IN BELGRAD

Vorstellung

Am Denkmalplatz

Mittwoch, den 4. November 1942

Tosca

Musikdrama in 3 Aufzügen nach Sardou von L. Illica und G. Giacosa

Musik von Puccini. Serbische Uebersetzung von Milan Dimović

Spielleiter: Nikola Cvejić-Vladin.

Dirigent Oswald Buchholz als Guest

Personen

Floria Tosca, berühmte Sängerin . . .	Olga Oljdekop
Mario Cavaradossi Maler . . .	Slobodan Malbaški
Baron Scarpia, Oberhaupt der Polizei . .	Paul Holodkov
Cesare Angelotti, politischer Verbrecher .	Aleksandar Trifunović
Der Mesner	Kiril Dijevski
Spoletta, Lockspitzel der Polizei . . .	Ciril Bratuš
Sciarrone, Gendarm	Andreja Baranjikov
Ein Schliesser	Milivoje Ivanović
Ein Hirt	Branka Djordjević

Ein Kardinal. Staatsprokurator Roberti. Gerichtsbüttel. Soldaten

Sbiren. Damen Herren. Volk.

Ort und Zeit: Rom, im Juni 1800

ТЕПИХА ПЕРСИКИХ БОЉИХ И „СМИРНА“

потребно још

за 1.500.000 дин.

Плаћам још по најбољим ценама

„МАГАЗИН“ Кондина — 15

усл. тел. 25-752

ЈУВЕЛИРСКО - ЧАСОВНИЧАРСКА РАДЊА

„ДИЈАДЕМА“

Краља Александра 6

купује старо злато, златне зубе,
накит, брилијанте и дијаманте.

Прерадује накит и оправља сатове.

T O S C A

I. Akt: Der aus dem Gefängnis entflohe ehemalige Konsul der römischen Republik Angelotti kommt in Sträflingskleidern in die Kirche und sucht den Schlüssel zu einer Kapelle, wo seine Schwester ihm Kleider zur Flucht versteckt hat. Der Mesner bringt Pinsel für den Maler Cavaradossi, der in der Kirche eine Maria Magdalena — mit den Zügen seiner Geliebten Tosca — malt. Angelotti wagt sich hervor; der Maler hilft ihm. Tosca tritt auf und ist eifersüchtig, da sie eine fremde Stimme bei dem Geliebten hört. Er beruhigt sie. Angelotti will fliehen. Ein Kanonenschuss verkündet, dass seine Flucht aus dem Gefängnis entdeckt ist. Der Mesner berichtet, dass in Rom die Niederlage Napoleons gefeiert wird. Das Volk dringt in die Kirche und jubelt darüber. Der Polizeichef Scarpia erscheint mit den Häscher und findet die Spuren des Flüchtigen. Er sucht die bezaubernde Tosca zu gewinnen, indem er ihre Eifersucht erregt. Ihr Liebhaber Cavaradossi erscheint ihm verdächtig, an Angelottis Flucht beteiligt zu sein.

II. Akt: Scarpia im Palazzo Farnese beim Abendessen. Spoletta meldet, dass die Häscher den Flüchtling bei dem Male nicht gefunden, aber diesen dafür verhaftet haben. Cavaradossi wird hereingebracht; er verrät nichts von der Flucht Angelottis. Tosca kommt. Der teuflische Scarpia lässt Cavaradossi im Nebengemach foltern, um durch Toscas Mitleid mit ihm Mitteilungen über Angelotti zu erzwingen. Sie verrät schliesslich, um den leidenden Geliebten vor weiten Qualen zu retten, den Aufenthalt Angelottis. Cavaradossi wird blutüberströmt hereingebracht und erfährt, dass Tosca den Flüchtling verraten; er verstösst sie deshalb. Die Häscher führen ihn zur Hinrichtung. Um ihn zu retten, verspricht Tosca dem brutalen Scarpia ihre Hingabe. Ihr Geliebter soll nun bloss zum Schein erschossen werden; dann darf sie mit ihm fliehen, wozu ihr Scarpia einen Geleitbrief gibt. Als er sich ihr nähert, sticht sie ihn nieder.

III. Aht: Plattform der Engelsburg. Ein Sergeant führt Cavaradossi in die Kasematte. Er schreibt an Tosca: „Die Stund' enteilt; Nun sterb ich in Verzweiflung! Und liebte niemals noch so sehr das Leben!“ Tosca kommt und kündet ihm seine Freilassung an, dass sie Scarpia ermordet und dass er nur scheinbar erschossen werden wird: „Komm, o Tag! Hoffend entgegen all deinem Segen pocht unser Herz mit vollem Schlag!“ Der Geliebte wird befehlsgemäss zum Schein erschossen. Tosca will den Geliebten aufrichten, da sie an Scarpas Zusage glaubt. Aber er ist wirklich tot. Da ertönt Geschrei, dass Scarpia ermordet und Tosca seine Mörderin sei. Sie stürzt sich vor ihren Verfolgern in die Tiefe.

ТОСКА ОД ПУЧИНИ-А

Догађа се у Риму око 1800 год.

I ЧИН. Бивши конзул Римске републике Чезаре Анцелоти бежи из затвора у једну цркву, где му је његова сестра већ спремила у једној побочној капели друго одело које ће му олакшати даље бегство. Црквењак доноси кичице сликару Марију Каварадосију који ради за цркву слику Марије Магдалене, чији лик на слици много потсећа на Флорију Тоску, пријатељицу и драгану сликареву. Каварадоси хоће да помогне Анцелотија у бегству, и када се ускоро после њиховог разговора појављује Тоска, она хоће да дозна чији се то шапат чуо мало пре, мислећи да је по среди нека друга жена. Појављује се Скарпија са својом пратњом, и он потпирајући тренутну љубомору Тоскину мислећи да је тиме придобије за себе, а истовремено му Каварадоси изгледа сумњив као саучесник у Анцелотијевом бегству.

II ЧИН. Скарпија вечера у Палати Фарнезе. Доводе ухапшеног Каварадосија, и ако нису после претреса у његовом стану нашли траженог Анцелотија. Долази Тоска. Како Каварадоси неће ништа да ода, Скарпија га ставља на муке, а Тоска, да би га спасла даљег мучења, одаје скровиште Анцелотија. Доводе искрвављеног Каварадосија, а овај чувши да је Тоска издала његовог пријатеља њу са гнушањем од бацује. Њега воде на губилиште, а Тоска пристаје да се подчини Скарпијиним жељама ако овај спасе њеног љубавника. Скарпија издаје наређење да стрељање Каварадосија буде само привидно изведене, и издаје Тоски пропусницу која ће јој омогућити бегство са Каварадосијем. Када после овога Скарпија хоће да је узме у загрљај, Тоска га убија ножем са његова стола.

III ЧИН. Тераса у Кастел-Анцелу. Доводе Каварадосија који пише опроштајно писмо Тоски, која се убрзо затим појављује саопштавајући му радосну вест о издатој наредби Скарпије о његовом привидном погубљењу, као и убиству самога Скарпије. Војници пуцају на Каварадосија и после његовог одласка прилази му журно Тоска са намером да се крену заједно у бекство. Али она види да је Марио мртав и да је Скарпија преварио. Настаје узбуна: вест о смрти Скарпије већ се прочула, војници јуре за његовим убицом. Али им се Тоска не предаје у руке, већ скоче са високих градских бедема у понор.

ЖЕНСКЕ

ЧАРАПЕ

најбрже

ОПРАВЉА ОРЕШЧАНИН

Поенкареова - 17

КРЗНАР

Крзене

БУНДЕ

готове и по поруџбини
најбољег
квалитета и
најмодернијег кроја до-
бићете по врло повољ-
ним ценама
само код
КРЗНАРА

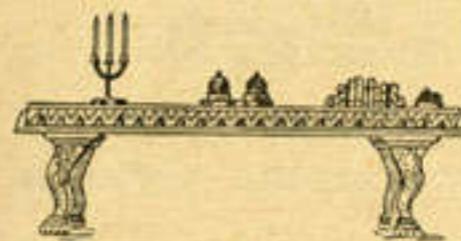

Ј. Тимотијевића
ВАСИНА УЛ. БР. 15

Оправке и префазонирања

ГРУНЧИЋ и ПЕТРОВИЋ

Чика Љубина 14—16

Стална изложба дуборезачко-стилског намештаја.

Стална изложба сликарских и вајарских дела најпознатијих мајстора.

Сопствени атеље за пројектовање унутрашњег uređenja станова, вила, кабинета и слично.

Стални стручни савети у атељеу или на лицу места.

Примамо поруџбине за сопствену израду свих врста стилског намештаја.

Посетиште наш уметнички салон у Чика Љубиној улици 14—16.

РЕУМАТИЗАМ

ИШИЈАС, ЛУМБАГО, ГИХТ
 (и запуштене случајеве), изле-
 чићете код куће Радиоактив-
 nim одобреним леком.
 Николић - Београд, Кр. Марије 6

НАМЕШТАЈ
 модерни и стилски
 ТЕПИСИ
 ЛУСТЕРИ

добићете

код фирме „*Interieur*“
 Вука Каракића — 6
 Тел. 28-395

НОВО ОТВОРЕНА

КРЗНАРСКА РАДЊА

РАДОВАН **МИТРОВИЋ**

Препоручује леп избор готових бунди
 најmodернијег кроја као и **сребрне и плаве ли-**
сице и друга Крзна:

Прима поруџбине као и префазонирање.

Рад прецизан.

Цене солидне.

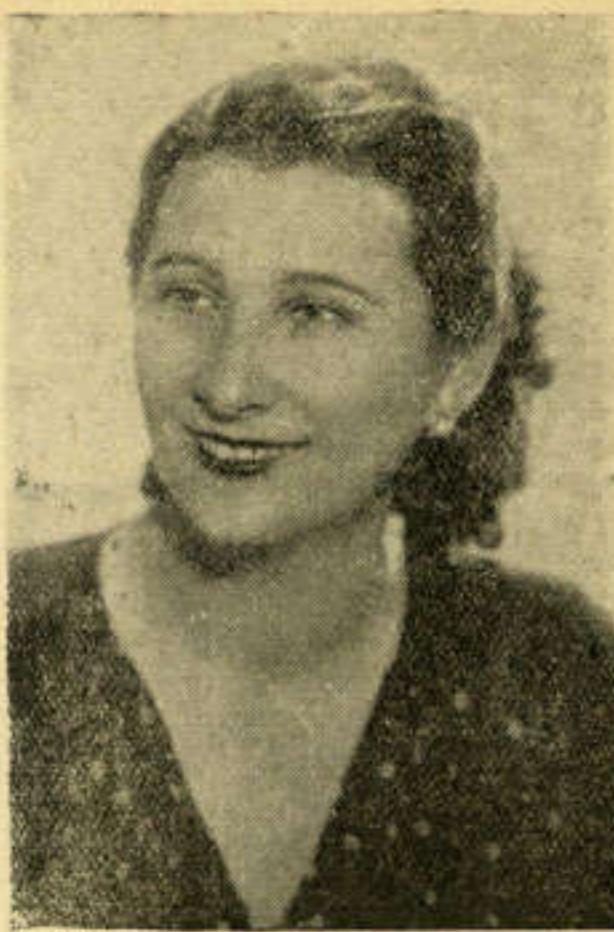
Балет београдског Српског народног позоришта у успелој
комедији „Избирачица“ од К. Трифковића

МОДНА КРЗНА

и ГОТОВЕ БУНДЕ
 у великом избору
 код КРЗНАРА
Љубомира Малешевића
 Дечанска — бр. 2.

војке из Сент-Андреје и околине, све удаваче, и свакој од њих удвараће се Шамика Кирић, увек вольан да се ожени, а увек нечим спречен. Његова велика љубав Лујза Полачек била је чак спремна да побегне њему, јер њен отац, католик, неће зета друге вере у своме дому. Поред свега заузимања њене сестре Матилде, тај план пропада. Оца Полачека тумачи са пуно хумора г. Јован Гец, а његову сентименталну Лујзу г-ца Олга Спирidonовић. Њену енергичну сестру игра г-ђа Душановић, а брата Пепику г. Браноњић. Лепе и разноврсне удаваче час г-ца Мира Тодоровић, час г-ца Гордана Гошић, час г-ца Љубице Секулић. Свака њихова сцена развеселиће публику, јер оне дају младост... Исто тако биће хумористична креација г.

Г-ђа Загорка Душановић
игра улогу Матилде у комаду
«Вечити младожења»

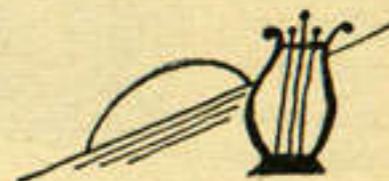
Глигоријевића. А онда долази ста-
рост Кречарева, у тумачењу г. Јо-
vana Николића. Си ће, поред Со-
фре, приказати ону »жал за мла-
дост«.

И комад ће се завршити једног
зимског јутра у свиленој венчаници
Луле Соколовић и хусарској уни-
форми Шамике Кирића...

Сценограф г. Шербан и сликарка
г-ђа Бабић биће задовољни што су
својим креацијама придонели да
претстава »Вечитог младожења« бу-
де уметнички употпуњена.

Г-ца Гордана Гошић
игра улогу Перунике у комаду
«Вечити младожења»

»ПРЕВОЗ«

(пређе „ТОМА БРДАРИЋ“)

шпедитерско отпремничка радња

Пере Власијевић

БЕОГРАД, Кађа Ђорђева ул. 99

Врши превоз робе и пресељења
у затвореним и отвореним колима

Тел. бр. 25-318 и 29-379

Трговина марака „ЈУГ“

Балканска — 13

купује и продаје

марке целог света

Плаћа највише дневне цене. Нарочито добро плаћа

ЦЕЛЕ ЗБИРКЕ.

НАМЕШТАЈ

— Голубовић и Љубинковић

Кр. Петра ул. — 28

Има на стоваришту спаваће собе, трпезарије,
комбиноване ормане, софе, кухиње, столове,
столице. Цене солидне.

Кр. Петра ул. — 28.

ОРИЈЕНТАЛНЕ

ТЕПИХЕ

свих врста и димензија

купује

и највише плаћа

„КОНТИНЕНТАЛ“

Масарикова — 4

(Зграда Официрске задруге)

Кафи „САНТОС“

извештава своје поштоване му-

штерије да је пресељена рад-

ња из Краља Александра — 7

у ДЕЧАНСКУ ул. — бр. 18

преко пута „Ново Време“

Кафи „САНТОС“ — тел. 27-184

Лепоту и свежину
одржавете

Употребом
ПРЕПАРАТА из ПАРФИМЕРИЈЕ

„СЛАВИЈА“ Кр. Милана - 45

ЕСЕНЦИЈЕ ЗА ЛИКЕР
— ROSMARY —

ва мало и велико добићете у
заступништвима:

Апотека „Славија“
на Славији и
парфимерија „Славија“
Кр. Милана — 45

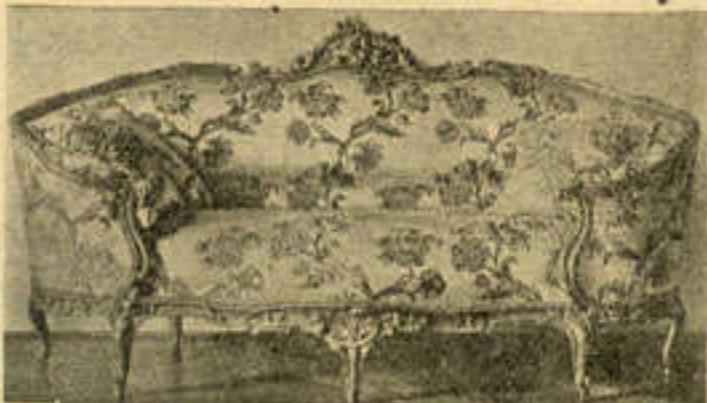
РЕЗЕРВИСАНО

За фирму

„МАКО“
ЦИПЕЛЕ

Хиландарска — бр. 1

Уредите Ваш стан, вилу, кућу и дућан

код Атеље-а за унутрашњу архитектуру фирме
РАДИВОЈЕ М. ТОДОРИЦА

Космајска — 35

Премијере, обнове, репризе

Драма

После премијере Гетеове актовке „Брат и сестра“, која је приказана почетком ове позоришне сезоне, наша друга драмска премијера биће „Вечити младожења“, драматизо-

нашој сцени као редитељ у својству наставнице Глумачке школе.

У овом броју „Српске сцена“ доносимо на другом месту опширију анализу глумачких креација ове занимљиве драматизације. То је објективно мишљење редитеља комада о његовим сарадницима који су с љубављу и великом вољом радили на спремању ове велике претставе.

Декор за комад рађен је по нацртима г. проф. Миленка Шербана који је познат не само као одличан сценограф, већ и као врло интересантан сликар. Баш ових дана, на Јесе-

Г. Јован Поповић
управник Срп. народног позоришта
режира комедију „Мина фон
Барнхелм“
(Фото: Роглић, Београд)

ван роман Јакова Игњатовића, нашег великог реалистичног писца. Изврсну драматизацију овог романа дао је г. Александар Илић, и сам истакнут драмски писац. Музiku за овај комад написао је г. Стеван Христић, један од наших најбољих композитора. Режију „Вечитог младожења“ води г-ђа Деса Дугалић, изврсна драмска уметница. Ово је њена прва режија у званичну смислу речи. Г-ђа Деса Дугалић је, међутим, већ раније радила на

Г-ђа Надежда Ризнић
игра насловну улогу у комедији
„Мина фон Барнхелм“
(Фото: „Српска сцена“, Београд)

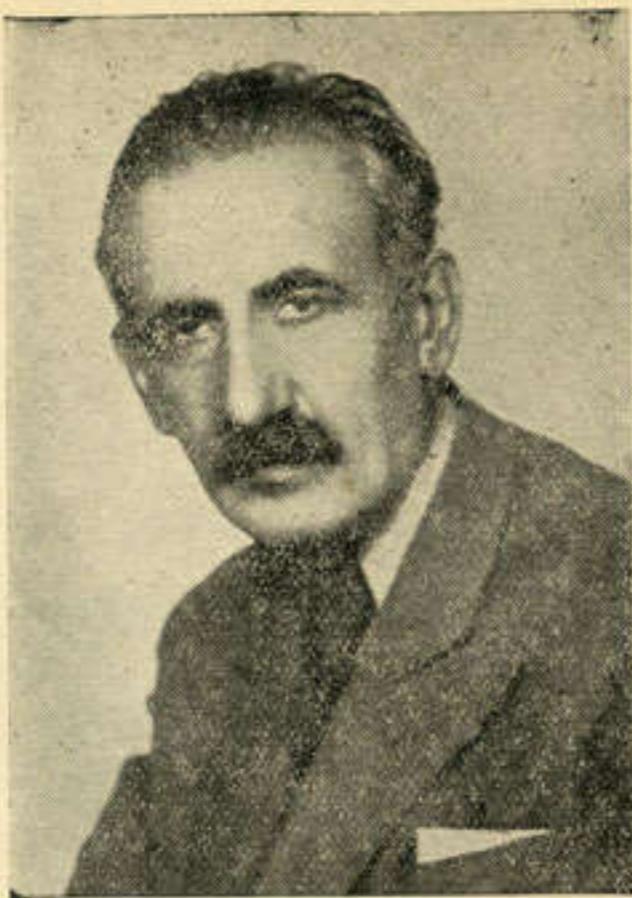
њој изложби београдских сликара, запажен је његов интересантни портрет књижевника г. Момчила Милошевића.

Костими су рађени према нацртима г-ђе Милице Бабић-Јовановић која је овде покушала да спроведе у целини бидермајерски стил војвођанског друштва почетком четрдесетих година прошлога столећа када се дешава ова инсценисана историја.

Музичко војство има г. Милан Бајшански, шеф нашег драмског оркестра, који је уједно спремио и хорове.

Све балетске тачке „Вечитог младожења“ спремила је г-ђа Нина Кирсанова.

У тумачењу „Вечитог младожења“ суделују г-ђе Теодора Арсеновић (Соколовића), Мира Јевтић (Лула), Загорка Душановић (Матилда), г-џе Дивна Радић (Катица), Олга Спиридоновић (Лујза), Мира Тодоровић (Христина), Љуби-

Г. Велимир Живојиновић
режира II чин Хауптманове драме
»Утопљено звонок«

(Фото: „Српска сцена“, Београд)

ца Секулић (Соса), Гордана Гошић (Перуника), Јелена Љубојевић (Тијана), г-ђа Матилда Милосављевић (Софija) и г-џа Јубица Јанићевић (наша новоангажована чланица), док мушки улоге тумаче г. г. Фран Новаковић (Софра), Михаило Васић (Чамча), Јован Николић (Кречар), Бранко Јовановић, члан Уметничког позоришта као гост (Шамика), у дупликату улоге Шамике Мирко Милосављевић, Милорад Душановић (Пера), Јован Гец (Полачек), Сима Јанићевић, Милан Поповић, Милорад Игњатовић, Будимир Брадоњић, Радивоје Ранисављевић и други.

Поред ових чланова, у извођењу комада суделују цео наш драмски и балетски хор, као и велика група статиста.

*

Поред „Вечитог младожења“ спремају се још ови комади:

Г. Владета Драгутиновић
режира Плаутову комедију
»Менехми«

(Фото: „Српска сцена“, Београд)

„Два цванцика“, комедија у 4 чина од Милована Ђ. Глишића, у режији г. Милана Стојановића, затим „Мина фон Барнхелм“ од Лесинга, у режији г. Јована Поповића и са г-ђом Надеждом Ризнић у насловној улози (у дупликату г-џа Дивна Радић), и „Менехми“, комедија од старог латинског комедиографа Плаута, у режији г. Владете Драгутиновића.

Драма ће, такођер, учествовати у прослави осамдесетог рођендана Герхарта Хауптмана, најбољег претставника немачког драмског натурализма. Ову прославу приређује овдашњи Немачки институт. Позориште овом приликом приказује други чин „Утопљеног звона“, у преводу Ристе Одавића, а у режији г. Велимира Живојиновића. У тумачењу овога чина суделују г-џа Ружица Текић (Магда), г-ђа Загорка Душановић (Сусетка), г. Милорад Душановић (звоноливац Хајнрих) и г-џа Мирјана Коцић, даровита почетница која је недавно имала успелу аудицију (елф Раутенделајн). У-

логе Пароха, Берберина и Учитеља тумаче г. г. Војислав Јовановић, Сима Јанићевић и Реља Ђурић.

Г. Миленко Шербан
сценограф комада »Вечити младожењак«
(Фото: „Српска сцена“, Београд)

Велика активност Драме ускоро ће дати плодних резултата који ће се манифестијати низом нових премијера.

ОПЕРА

За идућу оперску премијеру („Чаробни стрелац“ од Вебера) режиске и ансамбл-пробе приводе се крају. Редитељ ове опере г. Кригер (као гост) појављује се први пут са својом режијом пред Београдску публику. Музичко војство лежи у рукама г. Освалда Бухолца који се већ од прошле сезоне појављује редовно пред београдску публику, диригујући скоро целокупан оперски и балетски репертоар Српског народног позоришта. Пошто је сцена зграде код Споменика погоднија за оперске претставе него „Мањеж“, а нарочито за опере са великим ансамблом и техничким захтевима, као

што је „Чаробни стрелац“, то ће већ ова премијера пружити повољније могућности за сценске реализације.

У балету је била обнова „Жизеле“ од Адама. Овај балет је први пут даван у Паризу 1871. године, и од то доба се налази на репертоару свих балетских ансамбла са старом традицијом. Иако наш балетски ансамбл постоји свега 21 годину, ипак је овај балет узет у наш репертоар пре 16 година, да би свој савременији репертоар обогатио делом које је преживело разне уметничке правце и моде. Занимљиво је знати да је поднаслов тог дела „Вилек“ (у ори-

тиналу »Les Willys«) и да се притом мислило на виле из наших народних прича, што признају, уосталом, сви балетски писци и критичари који су се бавили историјом тог балета. Сценаријум је писао Теофил Готје, велики француски романтичар, балетски ентузијаст и стручан критичар чије се критике о балету још и данас сматрају као узор. Оригинална хореографија је од Коралија који се доцније преселио у Русију и чија унука је Вера Корали била прима-балерина Московске опере пре Руске револуције.

Г. Пера Стојановић, редовни професор Музичке академије, завршива оркестрацију свог балета »Краљевић и Мирјанак«, који је примљен у репертоар нашег балета и чије ће пробе почети у најскоројем времену.

У идућој драмској премијери (»Вечити младожењац« од Јаше Игњатовића) музички део је компоновао г. Стеван Христић. Балет је заузет играњем мазурке, валцера и српског кола, игара које су биле у моди у то доба. Хореографију спрема г-ђа Нина Кирсанова.

Биографије наших уметника

ВЕРА КОСТИЋ

Једна од наших најмлађих, али и најталентованијих балерина која, иако још сувише млада (рођена 1925. године) игра велике и значајне партије, Вера Костић је велика нада српског балета.

Рођена Београђанка, већ у трећој години видела је први пут балетску претставу у београдском Народном позоришту, и том приликом одмах иза спуштене завесе, за време првог одмора, између седишта у партеру, одиграла је своју прву соло-тачку. Отада живи само за игру.

Учила је само код г-ђе Польакове. Није никуд ишла у иностранство.

Изјавила нам је:

»Све своје слободно време, док сам учила школу, употребила сам да уђем у суштину балетске уметности која нас оплемењава и диже изнад свакидашњег живота.«

Прошле сезоне Верица Костић имала је велик солистички концерт са Милошем Ристићем на Коларчеву универзитету. То је за њу био огро-

Vera Kostic

ман успех и он јој даје потстрека за нове напоре који је очекују.

РАДИВОЈЕ КРСТИЋ

Из дома у коме се култ према позоришту негује генерацијама (његов дед Чедомир Кундомић био је поznат глумац), и Радивоје Крстић воли позориште од најмлађег детинства.

Основно балетско знање добио је

Radivoje Krstic

од г-ђе Польакове, доцније се усавршава код г-ђа Кирсанове, Фроман, г.г. Фортуната, Књазева и других.

Кад се у нас основала Глума-балетска школа, ступио је међу првима у балетски отсек, али похађао је часове и драмског отсека где се нарочито одликовао на часовима за мимику. Отуда Крстић врло често игра партије у којима је мимика важан део. А познато је да неки пут у балету није довољно само играти, већ је исто тако важна и глума.

Крстић је играо у готово свима балетима који су прошли преко београдске позорнице. Веће и главне партије играо је у балетима »Арлекинада« од Дриго-а (насловна партија Арлекина) и у балету »Балерина и бандити«, са музиком од Моцарта.

Путовао је са балетским трупама у Франкфурт, Праг, Атину, Софију, као и у многа наша места. Приређивао је и своје самосталне концерте, увек са лепим успехом.

Крстић игра на београдској позорници без прекида већ двадесет година, увек одушевљено и са пуно темперамента.

Позоришни живот у Србији

Нова Државна позоришта у Србији. — После Народног позоришта у Нишу, које је од 1. јануара о. г. подигнуто на ранг државног позоришта обласног карактера, сад је, нарочитом уредбом Министарског савета, а по одобрењу надлежних немачких власти, постало државно позориште истог карактера и некадашње Народно позориште за Дунавску бановину, раније позориште бановинског типа, као и оно у Нишу. Седиште је овог новог Државног позоришта у Пожаревцу. Последњих пет месеца гостовало је у Панчеву, а сад се спрема за дужу турнеју у Бечкереку.

На челу овог Позоришта стоји већ више година г. др. Марко Малетин, књижевник и истакнут српски позоришни посленик. Одличан организатор, успео је још у мају прошле године да окупи око себе добру трупу и да је оспособи за позитиван позоришни рад. За средиште обновљене делатности овога Позоришта г. Малетин је био изабрао Смедерево, али је несрћна судбина тога града, изазвана катастрофалном експлозијом у његовој тврђави, омела његове тадашње позоришне планове. Том приликом је, као што је познато, остао под смедеревским рушевинама и добар део трупе овога Позоришта. Ипак, г. Малетин није клонуо. Ускоро је обновио и попунио своју трупу и упутио је у Пожаревац откуд је, после успела гостовања, прешла у Панчево. Поред управника г. Малетина, највише заслуге за одличне уметничке резултате овог Позоришта има његов главни редитељ г. Александар Верешчагин, изврстан позоришни педагог који је неко време био и редитељ Српског народног позоришта у Београду где је с успехом режирао Софокла („Антигона“), Молијера („Грађанин-

племић“) и Шилера („Сплетка и љубав“). Природно, напори г. Малетина и г. Верешчагина омогућени су добром композицијом глумачког ансамбла који је оспособљен за најсложеније репертоарске задатке и има у довољној мери племенитих тежњи за чиста уметничка такмичења. Дужност сценографа врши г. проф. Миленко Шербан који је познат и београдској позоришној публици као веома квалификован сценографски мајстор (прошле сезоне дао је декор „Кир Јање“ за Српско народно позориште, а сад је израдио скице за „Вечитог младожењу“; иначе ради као сценограф и у Уметничком позоришту).

За време гостовања у Панчеву, у раду садашњег Пожаревачког позоришта суделовали су као гости и редитељи и чланови Српског народног позоришта, између осталих г. г. Милан Стојановић, редитељ, и познати наши уметници г. г. Фран Новаковић, Марко Маринковић и Михаило Васић.

Наше Позориште с радошћу би поздравило на својој сцени гостовање Пожаревачког позоришта с његовим целокупним ансамблом и у једном адекватну репертоару у коме би његове најизразитије глумачке снаге дошли до пуна израза и заслужна признања пред београдском позоришном публиком. Гостовање Нишког позоришта при kraју прошле сезоне показало је да су овакве манифестације солидно обраћених трупа из провинције и потребне, и корисне. Изложене оцени београдске позоришне публике, ове трупе наших провинцијских државних позоришта добијају и потребна уметничког потстrekа, и веома широк аудиториј за најбољи пласман свога позоришног знања и хтења.

J.

Величина и исходање Глумачког позоришта

„Смеј се, бајацо...“

Било је то пре почетка рата...

Једног вечера давали су се „Улични свирачи“. Као обично, интересовање за ту претставу било је врло велико. Улазнице су биле све распродате.

И све би било као сваког дана, да се тога дана није нешто догађало, нешто безмерно трагично у животу једнога од оних који су играли „свираче“. Лаза, назваћемо га именом његове улоге, имао је тешко болесну кћер. Већ више дана лежала је у болници. Тог поподна, кад је од ње полазио, лекар му је необавзиво рекао да „нема наде“ и да се крај може очекивати свакога часа. „Ту ноћ свакако, најгасио је лекар, неће преживети...“ Али играти се ипак морало и стари уметник опростио се од своје кћери — не знајући да ће је више видети живу...

Дошао је у позориште у последњем тренутку, ушао ћутке у гардеробу и почeo да се облачи и шминка.

Његове колеге приметиле су да није расположен, али нису знале шта је томе разлог. Нико није могао ни слутити шта се у његовој души догађа. Стари глумац уздржавао се колико је год могао више, и само би му, на шале глумаца око њега, заиграо један чудан осме-

јак око усана и појавила се дубока бора на челу.

Претстава је почела. Три улична свирача изашла су пред завесу и певала познату уводну песму:

Ту смо ми, три безбрежна музиканта...

Али Лаза није певао, он није гледао ни у публику, иако су његове очи биле управљене на ту страну. Он је у својим очима видео само једну белу постельју и болесно дете које, можда, већ умире...

Публика је пљескала. Лаза пљесак није чуо!

Када се подигла завеса, нико од публике није приметио Лазино расположење, није ни смео да примети — тако је потсвесно и сам Лаза размишљао. Само му је глас — о, и он је огледало душе, као и очи! — нешто необично треперио.

Публика се смејала баш на његову игру и његове шале. Тада смех му није био пријатан, боцкао га је као врх оштра ножа, али машинално он је шале правио и даље, све како су биле увек, старајући се да не изостави ниједну, да публика само ништа не примети. Кад се публика смеје, значи да ништа не примећује. Зато само храбро даље... „Само даље“, мислио је и говорио себи готово полугласно. И то на мање, у кратким размацима, кад би угра-

Хиљаду дуката цесарских Мише Анастасијевића

Како се 1864 година примицала крају, стари приложници Народног позоришта у Београду, ваљда из страха да им не пропадну паре у залуд, одлуче 3 новембра да се сва позоришна имовина преда на чување „правитељству“.¹⁾ То је већ била нека врста неповерења према Позоришном одбору који подноси оставку.²⁾ Коста Цукић, министар финансија и заменик министра просвете у влади Илије Гарашанина, одређује 9 децембра за претседника Милана А. Петронијевића, секретара Државног савета. Петронијевић је и нешто раније имао додира с позоришним стварима; 1860 постаје члан Одбора за стално позориште,³⁾ па се, почетком 1863 године, повлачи из личних разлога. Нови претседник затиче позоришну зграду у рушевинама и времену позоришну дружину која једва животари; оскудна новчана средства претсказују њен неодложни издисај.⁴⁾ Полетан и незбуњив ни у тежим приликама, он не допушта да се глумци разиђу из Београда; успева да их задржи, на једните јаде, до 24 априла 1865 године. То није био нимало лак посао, јер се радило, као што сам Петронијевић каже, „с великим натезањем“. Но то неће бити једина заслуга овог борбеног човека; за његово име везане су још неке врло значајне ствари. Некако у то време, Београд преплављују као скакавци најразличитији циркусни играчи и опсенари. Петронијевић бездушно одбија њихову најезду. Једног странца с читавом позоришном дружином духовито пртерује из престонице. Његово је дело (искључиво његово, рекли бисмо), затим, она знаме-

нита посета Новосађана на измаку 1867 године. Његовим посредством Јован Ђорђевић добија, најзад, још стотину дуката цесарских за измирење дефицита и на тај начин искупљује част читаве ствари. Уопште се не зна да су у плану за подизање зграде, рађеном на брзу руку и према чувеном меморандуму Ђорђевићеву, баш у последњем тренутку усвојене неке укусне напомене и исправке Милана Петронијевића.⁵⁾ Зна се, даље, у вези с тим, да је из цепа Мише Анастасијевића истерано 1.000 дуката цесарских (и да ли само хиљаду?), али се није знало да је и то потез Милана Петронијевића. Он је и од неколицине познатих београдских тврдица умео да истресе неку црквицу за опште добро; имао је и смисла, и духа за такве ствари.

Наследивши, дакле, голе развалине на Зеленом венцу и неостварен списак прилагача, Петронијевић ипак не допушта да се упропasti велика културна замисао и запиње из све снаге да створи нешто новчаних средстава за подизање зграде. Разуме се само по себи да се обраћа, у првом реду, онима који су нешто обећали, или чак и записали. Понајпре помиšља на Мишу Анастасијевића, јер зна и из лична искуства да је човек добре душе и издашне руке. Седа без устезања и пише му писмо.

Поштовани Господине,
Ви сносите судбину богатог човека, и не чудите се кад се и без основа когод на Вас обрати за какав прилог. У толико ће те пре, уверен сам, извинити овај мој корак, којим се на Ваше осведочено родо-

био само кратак тренутак да помисли кад ће доћи крај тој претстави, да може пожурити опет тамо, оној белој постели горе на Врачару, у оној дугој великој болничкој згради. Желео је само да се заврши претстава и да може да се посвети само својим мислима, својим јадима! Није му било најтеже, чинило му се, то што није поред свога детета, већ што — кад је већ овако далеко — не може ни да мисли на њега!

— Мамице, ти си ми купила шљива...

Публика се смејала на те речи из Лазине улоге, а Лаза је у себи плакао, гутао сузе, осећао да му клецају колена, чинило му се да ће пасти. Али, дабогме, до тога није смело доћи, никако доћи...

Свирач Паја, његов млађи колега, велики комичар, али сентименталан човек у приватну животу, први је приметио да код Лазе не само да нешто није у реду, већ да је нешто крупно посреди. Био је обазрив и искусан, и није хтео ни да пита. Јер често питати, значи још више погоршати бол који тиши. Њутао је и прихватио сваки његов шлагворт и обазриво пратио Лазине речи да, ако запне, прихвати одмах, како публика не би ништа приметила.

— Само публика да не примети, то је главно! мислио је и он, као Лаза.

У једном тренутку, када је Лаза имао да ожали одлазак Ане, само

што не помену име своје кћери. То жаљење било је толико искрено, топло, срдечно, да доби аплауз у сред монолога. Тај аплауз трже га и поврати из заноса у који је био запао.

У сцени, у којој се говори о Анину будућем детету, када он помиње да воли децу и да ће се играти с њиме, њему поново наврше сузе. И тај монолог Лаза изговори са толико дирљиве нежности да доби аплауз, где га иначе није добијао...

И би му чудно да увек када се сетио своје кћери и када је имао утисак да ће се изгубити, да је на ивици снаге да се одржи у улози, публика је — као да је осећала да се у њему нешто тешко догађа — пљескала, храбрила га, славила га! Иако му до тога ни најмање није било!

Претстава се ипак приближавала крају. Најзад је дошао познати финале:

Живот је прича чудна...

И те речи изговара баш он, Лаза!

Казао их је као обично, био је то максимум снаге! Али, док је завеса лагано падала, они из најближих ложа приметили су на Лазину лицу — крупне, блиставе сузе...

Тек сутра дан на погребу његове кћери било је свима јасно са колико је борбе, самопрегора, унутарње снаге стари уметник тога вечера морао да игра безбрежну и комичну улогу свирача Лазе...

љубије обраћам са сљедујућим основима.

Ја сам од више година председа-
тељ одбора за народни театар.⁶⁾

Светли наш Књаз наредио је ови-
дана,⁷⁾ да се театер у Београду ле-
тос почне зидати, и приложио је са
своје стране 5.000—⁸⁾. Од субвенци-
је правитељствене има одбор досад
већ преко 4000—⁹⁾, а што се плаца-
тиче изглед је да ће правитељство
у размену за садашњи театрални
плац дати лепо место од турски
плацева до негдашње Стамбол-ка-
пије. И ако не далеко од тог места
стоји сјајан споменик Вашег пожер-
твовања и патриотизма,¹⁰⁾ свет се
ипак научио видити Ваше име таки
иза Владалчевога гдигод се тицало
притицања и каквом предузећу од
общте народне користи, тако, да се
одма, чим се чуло за Књажев дар,
свуда чуло и питање: а шта даје
господин Миша?¹¹⁾ А ја, који сам
Вас слушао како сте се изражавали
приликом оног великог дара,¹²⁾ чи-
сто би рекао, да би се Ви нашли
увређени, кад се ми неби и овом
приликом на Вас обратили.

Осим тога десио сам се један-
пут с Вама при једној представи у
сали овд. пиваре, где смо пре три
четири године одржавали једну по-
зоришну дружину.¹³⁾ Том сте ми
приликом, говорећи о нашем преду-
зећу, и на моју изјаву да јако ку-
буримо са онако незгодним лока-
лом, изрекли ове речи: „Нека пра-
витељство да, нека Књаз да, па ћу
и ја дати једно две ињаде дуката,
па да се озидат театер“. Сасвим је
природно да смо и ја и сви ококо-
стојећи ове речи добро запамтили
и често ји повторавали, тако, да
сад, кад се већ прави план, архи-
текти изреком питају, оће ли и ту
суму узети у рачун.¹⁴⁾

Немојте ми, молим Вас, замерити,
што Вам овако искрено и без же-
нирања говорим. Ствар је таква, да
Вас треба са најучтивијим и најпо-

низијим изразима молити; али ја
сам се још од детињства навикао
на тако љубезно и благонаклоно
предусретање од Ваше стране, да
ми се ово овако природније учини-
ло.¹⁵⁾ У осталом ја Ваше горње ре-
чи и не наведо у намери као да
Вас подсетим на неко обећање, него
више да Вам јавим, како та ствар
код београдске публике стоји, за
случај да се Ви, што је врло лако
могуће, више и неопомињете на оно,
што сте пре четири године у раз-
говору рекли. Ви сте међутим оте-
чству толико учинили, да, ако и
што још будете хтели жертвовати,
може Вам само донети нову общту
благодарност, али то никако неће
смети рећи да се имало право оче-
кивати.

Као председник одбора за ово
предузеће, за које се као по народ-
ну просвету од велике важности ја-
јако заузимам, ја сам био позван,
да Вам, Господине, ово представим,
и молим Вас да ми имате доброту
одговорити, и да примите уверење
о мом свагдашњем особитом пошто-
вашњу, с којим имам чест бити

Ваш покорни М. А. Петронијевић.¹⁶⁾

Петронијевић је знао у какву о-
раницу баца семе. Још као „предсе-
датељ Читалишта“, 1847 године, Ми-
ша Анастасијевић ради на томе да
се у Београду „установи позориш-
то заведеније, у коме да се србска
театрална представљенија дају“;¹⁷⁾
прилаже чак и 300 цванцика Чита-
лишту београдском;¹⁸⁾ и до краја
његова постојања даје му по 300
цванцика сваке године.¹⁹⁾ Озбиљни-
ја мисао о стварању Народног по-
зоришта у Београду поникла је баш
међу људима из Читалишта. У њему
су, у то време, сви Београђани од
духа и скоро сви Београђани од па-
ра. Миша Анастасијевић предњачи
у томе друштву. Кад 2 марта 1852
године, у истом томе Читалишту, Ђорђе
Малетић пред грађанством

чита своју беседу о потребама ос-
нивања сталног позоришта и по-
дизања позоришне зграде, Анаста-
сијевић прилаже 1.000 дуката цесар-
ских.²⁰⁾ Ни паре више од њега не
даје чак ни Кнез Александар Ка-
рђорђевић. Влада ће нешто раније од-
обрити 2.000 дуката.²¹⁾ Петроније-
вићу су познате све те чинjenице и
он не сумња у издашност великог
добротвора. Незгода је само у томе
што мора да се чека. Миша Анастасијевић живи у Румунији на својим
соларама. Све послове у Београду
води његов сестрић Илија Пржић. Он ће, најзад, једном од многих
мајор-Мишиних лађа што плове Ду-
навом донети Петронијевићу одго-
вор и дар.

Пошт. Господине,

Примио сам у своје време прија-
тељско ваше писмо у смотренију
театора у Београду и како сам из-
чекивао из дана у дан да ми се-
стринја мој Илија Пржић овамо дође
те да вам у повратку његовом од-
говорим, а како се повратак његов
мало продужи, одоцни са одговором
молећи вас за извинење.

Пре свега, Пошт. Господине, ја
вам заиста имам благодарити што
ми вашим позивом лепу прилику да-
досте да и ја моју помоћ за зидање
нашег Београдског театора што
принесем, па како сада полази за
Београд мој сестринја Пржић, ја сам
наредио да вам исти моју одређену
помоћ донесе коју молим примите
заједно са уверењем мог osobitog
поштовања.

Ваш почитатељ
Миша Анастасијевић.²²⁾

Док је очекивао вести из Руму-
није, Петронијевић није седео скр-
штених руку. Успео је да скупи
још нешто прилога; и не само у
Бовцу, но и у предметима од вред-
ности, и не само у Београду, но и
у унутрашњости земље. Његову на-
следнику Филипу Христићу²³⁾ није

било тешко да 18 јула распише сте-
чај за глумце, 18 августа освети те-
меље нове зграде и 10 новембра поч-
не претставе у поп-Сушића кући.
Заузимању одборника не приписују
се узалуд нарочите заслуге; они су
заиста учинили много да се једном
крене из културна мртвила. Али не треба сметнути с ума ни удео до-
бротвора и људи са стране, јер ни
он није мали и незначајан. Дар Ми-
ша Анастасијевића остаје изузетно
велик. Петронијевић је осетио ње-
гову праву вредност и није могао
да сакрије своје узбуђење. Чим је
добио паре преко Пржића, накитио
је дародавцу лепо захвално писмо.

Поштовани Господине,

У животу једног народа редки су
они мужеви, који својим изврстним
радом или богатим дарима подпома-
жу и одхрањују сваковрсни напре-
дак народа свога. Њијова дична и-
мена пажљиво бележи повестница у
неувелу књигу своју, а народ их не-
престанце носи и у срцу и у души
својој, па предаје потомцима на ве-
кове. Они заслужују славу и хвалу
особито код народа србског, који је у неколико злеудних векова пре-
живио најгорчије дане и препатио
најнечовечније муке, и једва почео
да корача на путу слободе и на-
предка, па су му и средства мала и
потребе велике.

Тако ће Ваше име, пошт. Госпо-
дине, с поносом забележити у књи-
гу своје вечности повестница срб-
ског образовања, а сад имено по-
вестница србског позоришта које
тек зачиње свој век, јер нашем на-
родном позоришту, тој живој школи
за старо и младо, где се свест
одхрањује и где се челиче каракте-
ри, Ви притељске у помоћ са бо-
гатим даром, Ви жртвовасте знатну
суму од 1000 дуката.

На том великом дару, новом до-
казу Вашег жарког родољубља ко-
ји изволесте додати к толиким до-

садашњим, Одбор народног позоришта долази Вам изјавити своју најтоплију захвалност.

M. A. Петронијевић²⁴⁾

Како што се осећа из писма, Петронијевић блиста од среће. Нису то мале паре, заиста. Сад може да се отпочне посао с много више поузданости. Ако се изведе једна игра бројева (јер онда се рачунало како је ко хтео), тих 1.000 дуката Мише Анастасијевића изнеће: 1.263 динара, 2.500 форината, 28.000 пореских грошева и 60.000 чаршиских грошева, а за грош се у оно време, и много доцније, могло купити подоста ствари. Али, иако су то огромне паре, питање је да ли је Анастасијевић дао за зидање зграде само хиљаду дуката. Изгледа да ту нешто није у реду; баш да погледамо...

Забуну ствара онај „списак основатеља“; у њему стоји да је Анастасијевић приложио 500 дуката.²⁵⁾ Малетић никде не спомиње ту суму; на три места изричito говори о хиљаду дуката.²⁶⁾ Пре ће бити да је капетан-Миша одмах извадио из цепа 500 дуката, с тим да другу половину да мало касније. Извесни приложници, уосталом, поред чијих имена стоје знатне сумице, нису никада дали ни паре. Списак о коме је реч сасвим је непоуздан за доказивање истине; нема га никде у позоришним рачунима. Прилози су вођени у позоришним рачунским књигама према позивима прилагача (чиновници, трговци, занатлије по еснафима, ђаци итд.). Д-р Никола Петровић укорично је тај првобитни списак као занимљив архивски примерак. Он је, уопште, волео да сређује стара позоришна документа, као и Милован Ђ. Глишић. Једна нарочита комисија тек ће доцније, много доцније, извести рачун свих прилога.²⁷⁾ Том околношћу се још више поткрепљује веровање да су

оних 500 дуката из „списка основатеља“ стварно прва рата обећаног прилога од 1.000 дуката. Мора се претпоставити, с друге стране, да је добри Миша Анастасијевић од 1852 до 1868 године одвојио од свога богатства и ону другу половину. У међувремену се доста трошило на позоришне ствари и много се било уложило у оне зидине на Зеленом венцу. Ни „правитељство“ не исплаћује одмах свој прилог од 2.000 дуката, јер поставља услов „да ће се тај новац истом онда на то подизање употребити, кад се од добровољни прилога сва она сумма добије, која ће нужна бити, да се сав театар озиди“.²⁸⁾ И Анастасијевић обећава 1868 године прилог од 1.000 дуката, преко Илије Пржића, — „ако позоришно зданије буде од тврдог материјала“.²⁹⁾ Свакако поучен искуством приликом зидања на Зеленом венцу, где пропадају и његових 1.000 дуката, сад се ограђује. Кад се узме у обзир и његова несхватљива издашност уопште, неоснована је претпоставка да он тек 1868 остварује своју обавезу из 1852 године. Најзад, ни Петронијевић га не потсећа сасвим случајно на две хиљаде дуката („па ћу и ја дати једно две хиљаде дуката“). Сад је јасна и онако велика радост Милана Петронијевића. Сви су изгледи, да-кле, да је Миша Анастасијевић дао за зидање Народног позоришта у Београду целе две хиљаде (2.000) дуката цесарских; а то су велике паре; за оно време, то је чак било читаво мало богатство. Кад се оно оцењује данас, не сме да се заборави ни на велико богатство душе Мише Анастасијевића.

Живојин Петровић

¹⁾ „Почем нема од почетих зидина ништа, да се уступе држави, и да се умоли: да поступи како зна, само да се што пре стече позориште и зграда“ (Преглед за годину 1886 Краљевског српског народног позоришта у Београду, стр. XXV).

²⁾ Од 5 марта 1863 године Позоришни одбор воде Цветко Рајовић као претседник и Милан А. Симић као потпретседник.

³⁾ Преглед за годину 1886, стр. XXII.

⁴⁾ Уз Адама Мандровића, ту су, као најзначајнији, радили Милош Цветић, Марко Суботић, Марија Перисова и Јулка Степићева.

⁵⁾ Писмо Позоришног одбора Министру просвете и црквених дела бр. 12 од 18 априла 1868.

⁶⁾ Био је претседник од 9 децембра 1864 до 13 јула 1868.

⁷⁾ Кнез Михаило шаље план Димитрију Црнобарцу 3 фебруара 1868 (Ђорђе Малетић, Грађа за историју Српског народног позоришта у Београду, стр. 349).

⁸⁾ Грађа, стр. 351.

⁹⁾ Стварно је било 4.685 дуката цесарских, 1 цванцик и 29 пара пореских (Грађа, стр. 351; Светислав Шумаревић, Позориште код Срба, стр. 359 и 360).

¹⁰⁾ Мисли се на „капетан-Мишин зидање“, зграду Универзитета.

¹¹⁾ Кнез Александар Кађорђевић даје 1852, као и он, 1.000 дуката цесарских.

¹²⁾ То се, свакако, односи на његов прилог у Читалишту београдском од 2 марта 1852.

¹³⁾ Реч је о дружини Адама Мандровића.

¹⁴⁾ Лицитација ће бити заказана за 27 април 1868.

¹⁵⁾ Анастасијевић је, свакако, помагао младог Петронијевића док му се отац бавио државним пословима у Цариграду и док је живео у изгнанству.

¹⁶⁾ Писмо М. А. Петронијевића мајору М. Анастасијевићу бр. 6 од 14 фебруара 1868.

¹⁷⁾ Позориште код Срба, стр. 213.

¹⁸⁾ Светислав Шумаревић, Читалиште, стр. 113.

¹⁹⁾ М. Ђ. Милићевић, Поменик, I, стр. 14.

²⁰⁾ Грађа, стр. 33 и 351.

²¹⁾ Решење Правитељства Књажевства Србског бр. 165 од 20 фебруара 1852.

²²⁾ Писмо М. Анастасијевића М. А. Петронијевићу к бр. 16 од 4 маја 1868.

²³⁾ Постављен је за претседника Позоришног одбора актом Министарства просвете и црквених дела бр. 2013 од 13 јула 1868.

²⁴⁾ Писмо Позоришног одбора М. Анастасијевићу бр. 16 од 28 маја 1868.

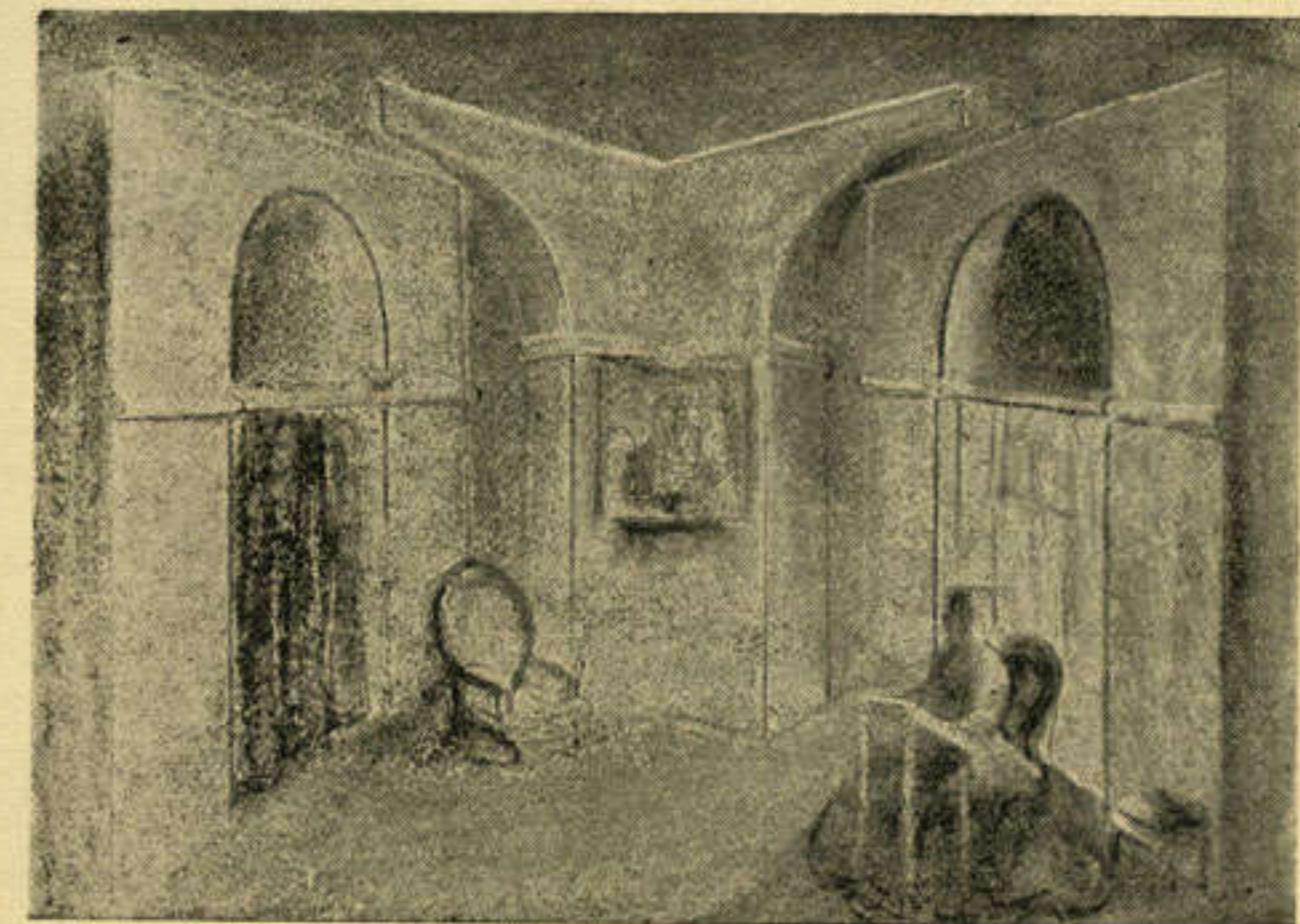
²⁵⁾ Позориште код Срба, стр. 257.

²⁶⁾ Грађа, стр. 33, 351 и 356.

²⁷⁾ Грађа, стр. 33.

²⁸⁾ Грађа, стр. 32.

²⁹⁾ Грађа, стр. 351; Позориште код Срба, стр. 359.

М. Шербан, Скица за декор II чина у комаду »Вечити младожења«

(Фото: „Српска сцена“, Београд)

Позоришне белешке

Поводом животне историје Александра Жирардија. — У издању Финега у Берлину објављен је недавно животни роман славног бечког глумца Александра Жирардија (наслов дела: *Точак судбине*; страна 413). Писац ове биографије рођени је син великог глумца, Антон Марија Жирардија. Познат и српској публици, углед нашој старијој глумачкој генерацији, Жирардија је рођен у Грацу, 1850 године. Сјајан комичар, прославио се и као певач народних и оперетних песама. У животу скроман и побожан као сваки Штајерац, Жирардија није патио од глумачких екстраваганција, није презирао „хифтинску“ публику и није знао за мегаломанију. Оно што га је дизало изнад његове средине, била је његова непресушна љубав према позорници и његов неоспорно велики глумачки дар који је једну незнатну драматску врсту, омаловажавани народни комад с певањем Нестројева типа, дигао до праве уметничке висине. С уметничком репутацијом ове врсте, Жирардија је постао тражен protagonист за низ народних комада с певањем. Чувени оперетни композитори Жирардијева времена, Штраус, Милекер и Целер, везали су своје највеће музичке успехе за његово име. У малом, сличан је посао био, у своје време, предузео на првој српској сцени Димитрије Гинић: савршеном редитељском обрадом популарна српског репертоара, а у тумачењу најбољих српских глумаца, покренуо је велик позоришни посао и уметнички рехабилитовао мали комад с певањем, српски позоришни фолклор, намењен широким позоришним масама. Зато би баш данас, у времену обнове популарна српског репертоара,

било корисно, по угледу на монографију о Жирардију, дати монографију о Димитрију Гинићу, изгледно фину глумцу ситна спр

Димитрије Гинић
(Фото: „Српска сцена“, Београд)

ског човека, онога са села и онога из вароши, и његова начина живота. Као што је немачки народ добио са Жирардијем сценског реализатора једне нарочите драматске врсте, тако је, отприлике, било и са Гинићем у области српског позоришног фолклора. Изгледа нам да се у овом довољно неоценетом сценском уметнику и редитељу скривају први потстРЕЦИ и, можда, први основи аутохтона српског позоришног стила.

Жирарди је почeo глумачку каријеру у своjoј деветнаестој години, у некој путујућој трупи ситна значења. Благодарећи своме великому дару, брзо је успео да се истакне као комичар високе стиле и праве уметничке мере и да, најзад, постигне највиши ранг глумачке каријере ондашњег времена — да постане сталан члан Бургтеатра, бечког државног позоришта.

Биографија, коју даје његов син, уствари је роман Жирардијева живота, са потребним „патосом дистанције“ коју налаже синовљева љубав према рођеном оцу. То је потресна историја једног славног пењања, успон сина једног бравара који се из занатлиске страћаре попео до висина најомиљенијег позоришног уметника једне велике европске метрополе.

Из тих перспектива треба и ценити ово дело Жирардија — млађег. Оно је лишено научног апара-

та, конкретних чињеница, дата, критика, диплома, почасти, признања, докумената заснованих на Жирардијевој кореспонденцији. То је, првенствено, топло вајање једног уметничког лика од првих навештења његова талента до његове пуне уметничке зрелости и његове смрти у слави (у априлу 1918, у Бечу).

Овај изврсни портрет једног првог позоришног уметника поново нам указује на оскудицу која, у овој линији, влада у области српске културе стваралачког типа. Још није доцкан да се приђе прикупљању најпотребнијих података о величим мајstorima српске сцене. Благодаран монографски материјал за наше нове школоване нараштаје који данас показују толико свестрана интересовања за све облике српске позоришне културе. Без благовремене обраде овога материјала, српска стваралачка култура изгледаће веома штуро.

Позоришна хроника

— Градско позориште у Герлицу приредило је, поводом осамдесетогодишњице од рођења Герхарта Хауптмана, врло интересантну Хауптманову изложбу. Тема изложбе гласи: Хауптман и антика. Скупљен је драгоцен материјал који приказује песников пут у Јеладу. Ту има слика, рукописа из дана почетништва Хауптманова, разних издања његових дела која приказују етапе једног богата живота, између осталих ствари, овде је и непознати првенац Хауптманов „Германи и Римљани“. Ова серија Хауптманових дела завршава се његовом последњом трагедијом „Ифигенија у Делфама“.

— Градске позорнице М-Гладбах и Рајт ставиле су на репертоар не-

позната дела познатих имена. Ове непознате ствари приказују се у облику матинеа. То су драме и сцена чувених драмских песника које досада нису никад биле приказане. Ту је, тако, Шилерова „Семела“, Шамисов „Фауст“, Тиков „Опрштај“, Арминови „Алпски људи“, Грилпарцеров „Ханибал“, Рилкеова „Бела кнегиња“, „Наполеон“ Карла Хауптмана, а биће изведена и весела игра „Опклада“ од Гетеа.

— У Кјевенхавену (Копенхагену) умро је од срчане кали најчувенији драмски глумац Карл Алstrup, у 65 години живота. Алstrup је био најзначајнији дански карактерни глумац. Његово сјајно време почело је тек после педесете године њего-

Српска СЦЕНА

Највећа радосћ
доброј глумици

ЦВЕЂЕ

из цвећарске радње

“МИМОЗА”

Васина 14 ТЕЛ. 26-787

Пре нешто што купиш
намештај

НЕ ЗАБОРАВИТЕ ДА ПОСЕТИТЕ
ФИРМУ

»ШУМАНАЦ«

где ћете добити намештај
Чувене фабрике БОРОТА

ТРГОВИНА НАМЕШТАЈА

Живорада Шуманца — Кр. Милана 1

БРОЈ
6

ва живота. Баш на дан његове смрти извођен је у Кјевенхавену један филм са њим у главној улози.

— У Келну је приказана комедија Карла Цухарта „Цезаров сан“. Ова комедија приказује великог Римљанина на прекретници његова живота, у тренутку кад млади сањар сазрева и постаје делотворан човек. Циљ ове комедије озбиљна карактера иде за тим да даде иначе богату слику Цезарове личности. У почетку комедије Цезар је младић који савлађује своје противнике својом дијалектичном надмоћношћу, док код жена не тражи круне на главама, већ испитује њихова срца. Радња комада дешава се на Родосу, у тренутку кад перзиски краљ Митридат куца на врата римског поседа. У том моменту објављује се сва величина будућег славног команданта. Он спасава Марка Порција Катона који је његов противник и који намерава да га пошаље у прогонство, а онда се ставља на чело ратника које је Катон био прику-

по. Успех ове комедије био је изванредан, па су писац, редитељ и глумци били више од тридесет пута изазвани на рампу по завршеној премијери. Комедију је режирао Алфонс Годард. Цезара је играо Герхарт Јуст, а Катона Ханс Коси.

— У Државном позоришту у Берлину обновљена је позната игра из кинеског живота „Круг кредитом“ од Клабунда. Као што је познато, ова игра о патњама малога Хајтинга нема нарочите радње, недостаје јој сваки елемент борбе у нашем смислу. Нема овде ни сликања карактера, као што смо навикли у европској драми; све је овде усредсрежено на типове који, покаткад, нису ни то, већ само маске. Вреди поменути да „Круг кредитом“, који је у Европу стигао у француском преводу почетком прошлог столећа, претставља највише неговану врсту драме у Кини. То је такозвани комад с интригом, типичан за цео низ сличних драма. Стога нису ни позната имена писаца ове врсте драме.

СПУШТЕН СТОМАК

Тегоба после јела, надимање, подригибање, горка уста, болови у stomaku, болови иза плећке и у крстима, неуређена столица, повраћање, нервоза, несвестица, болови главе и вратних жила, тешко дисање, узнемирење срца, стално слабљење и малаксавање, — **ЗНАЦИ СУ СПУШТЕНОГ СТОМАКА**. Прегледајте се Рентгенски, па ако Вам лекар утврди спуштеност stomaka, препоручиће Вам појас који, стручно израђен и припремљен **ПО СИСТЕМУ Д-РА БАРЕРЕ**, са гаранцијом поставља stomak на своје место и све нелагодности нестају.

СПЕЦИЈАЛНИ ПОЈАСЕВИ ПОСЛЕ ОПЕРАЦИЈЕ КИЛЕ, ПОСЛЕ ОПЕРАЦИЈЕ СЛЕПОГ ЦРЕВА, ПОСЛЕ ОПЕРАЦИЈЕ ТУМОРА ИТД. — ПОЈАСЕВИ ЗА ПОДИЗАЊЕ МАТЕРИЦЕ, СПУШТЕНОСТИ ЦРЕВНЕ МАСЕ, ЗА ДРУГО СТАЊЕ И ПОСЛЕ ПОРОЂАЈА итд.

»САНИТАС«

Кр. Милана 26

НОВА ОТВОРЕНА РАДЊА АНТИКВИТЕТА

Купује и продаје, најбоље йлаћа:

шиваче и писаће машине, полован стилски намештај, тепихе и ћилиме, радио-апарате, гласовире, грамофоне, кристално и порцуланско посуђе и др. вредносне предмете.

НА ПОЗИВ ДОЛАЗИМО

МАКСИМОВИЋ и ЈАНКОВИЋ

БЕОГРАД — КРАЉА АЛЕКСАНДРА УЛИЦА БРОЈ 107

МАНТИЛЕ, ХАЉИНЕ, КОСТИМЕ И БЛУЗЕ ЗА
ДАМЕ КАО И ДЕЧИЈЕ МАНТИЛИЋЕ И ХАЉИНИ-
ЦЕ ДОБИЋЕТЕ НАЈПОВОЉНИЈЕ У СПЕЦИЈАЛНОЈ
РАДЊИ ЗА ДАМЕ И ДЕЦУ

Конфекција »АВАЛА«

Тихомир М. Гајић

БЕОГРАД, ПОЕНКАРЕОВА УЛИЦА БРОЈ 24

Уредник и одговорни уредник: Никола Трајковић, генерални секретар
Српског народног позоришта (Цара Уроша 11).

Власник и издавач: Српско народно позориште у Београду.

Штампа „ЛУЧ“, Краљице Наталије 100.— Београд.

ЖЕНСКИ ШЕШИРИ И ПРИБОР

Лудомир Дукин

УГРАНЦУСНА 5 — ДО ПОЗОРИШТА

Украсите Ваш стан

са стилским и модерним намештајем из продавнице

„РЕКОРД“
ПРИЗРЕНСКА 3

Сопствена израда • Цене солидне

СТРУЧНА ОПРАВКА

ДАМСКИХ

ЧАРАПА

НИКОЛИЋ

КНЕЗМИХАЈЛОВА БР. 15

ЦАРА НИКОЛЕ II БР. 2

СРПСКА

СЦЕНА

БРОЈ 5

БЕОГРАД, 1 НОВЕМБРА 1942

ГОД. II.

Сцена из успеле Трифковићеве комедије »Избирачица«

(Слева надесно: г. Александар Цветковић (Соколовић), г-ђа Евка Микилић (Јеца), г.
Милорад Душановић (Тимић) и г-ђа Зора Златковић (Ката)

(Фото: Роглић, Београд)